

Jaarplan 2014

Nationaal onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat

Vastgesteld door de Raad van Bestuur
d.d. 19 november 2013

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht
d.d. 5 december 2013

Copyright © 2013

Nationaal Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat (KvK). Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, in geautomatiseerde bestanden opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Nationaal Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. In overeenstemming met artikel 15a van het Nederlandse auteursrecht is het toegestaan delen van deze publicatie te citeren, daarbij gebruik makend van een duidelijke referentie naar deze publicatie.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Geplande activiteiten in 2014	7
2.1	Activiteiten gericht op de afronding van het onderzoeksprogramma ...	7
2.2	Waardecreatie activiteiten.....	13
2.3	Analyse van de organisatie van transdisciplinair onderzoek	16
2.4	Internationale projecten en samenwerking	17
2.5	Kennisuitwisseling en communicatie	19
2.6	Organisatieontwikkelingen	21
3	Financieel overzicht 2014.....	25
3.1	Eerste tranche.....	25
3.2	Tweede tranche	25
3.3	Derde tranche	26
3.4	Overige projecten.....	26
3.5	KennisTransfer.....	26
3.6	Kosten besturing en ondersteuning	27
3.7	Totale investering 2014.....	27
3.8	Prognose subsidiemiddelen na 2014.....	28
	Bijlage I. Overzicht van projecten in de eerste tranche	30
	Bijlage II. Overzicht van projecten door consortia in tweede tranche	32
	Bijlage III. Overzicht van projecten in de derde tranche	35
	Bijlage IV. Te organiseren bijeenkomsten in 2014	37
	Bijlage V. Samenstelling bestuurs- en adviesorganen Kennis voor Klimaat	38
	Bijlage VI. Jaarcyclus planning en control 2014	40
	Bijlage VII. Financieel overzicht 2014.....	41

1 Inleiding

In dit jaarplan beschrijven wij de voorziene activiteiten en prioriteiten voor 2014. Het gaat daarbij steeds om twee doelen. Het eerste doel is een bijdrage te leveren aan een tijdige en kosteneffectieve 'climate proofing' van Nederland, mede in een internationale context. Het tweede is het versterken van de kennisinfrastructuur van Nederland op dit gebied. Het jaarplan geeft daarnaast inzicht in de financiële aspecten die verbonden zijn met de in 2014 geplande activiteiten.

Net zoals in 2013 staan in 2014 twee speerpunten centraal: de afronding van het programma en de valorisatie van kennis. In 2014 wordt naast de uitvoering van ons programma veel aandacht besteed aan het vormgeven aan de eindproducten zowel op programmaniveau als op het niveau van de programmaonderdelen. In paragraaf 2.1 wordt hier specifieke op in gegaan. In de overige paragrafen wordt op projectniveau ingegaan op de afronding.

Het tweede speerpunt, de valorisatie van kennis, heeft betrekking op de creatie van economische en maatschappelijke waarde. De activiteiten binnen dit speerpunt worden beschreven in paragraaf 2.2.

5 |

In het laatste jaar van het onderzoeksprogramma wordt veel aandacht besteed aan het promoten van kennisdoorbraken en goede voorbeelden gericht op de implementatie in de praktijk. Dit gebeurt onder andere via de organisatie van circa 20 bijeenkomsten waarin we een groot aantal bestuurders, beleidsmakers en professionals bereiken. De activiteiten op dit vlak worden in paragraaf 2.5 beschreven. Belangrijk voor het programma is de organisatie van de internationale conferentie 'Deltas in Times of Climate Change II' waarin wetenschap en praktijk vanuit deltagebieden in de hele wereld samenkomen. Deze conferentie vindt plaats van 24 tot en met 26 september 2014 in Rotterdam en wordt georganiseerd in samenwerking met de gemeente Rotterdam en de ministeries van Infrastructuur en Milieu (IenM) en Buitenlandse Zaken (BZ). We hopen op 1200 deelnemers uit de hele wereld vanuit de wetenschap, het bedrijfsleven en de publieke sector.

Kennis voor Klimaat heeft zich ontwikkeld tot een onderzoekprogramma met een sterk organiserend vermogen en heeft nauwe samenwerkingsverbanden met relevante partijen in het domein van klimaatadaptatie. Daarbij wordt Kennis voor Klimaat gezien als onafhankelijk. Om die redenen heeft het ministerie van IenM Kennis voor Klimaat, het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het KNMI gevraagd om een onderling afgestemd plan van aanpak voor een onderzoeksprogramma op te stellen gericht op het ontwikkelen van de Nationale Adaptatiestrategie in 2017. Daarnaast is Kennis voor Klimaat gevraagd om mee te denken met het ministerie van IenM, NWO en het Deltaprogramma over de inhoud en scope van toekomstig onderzoek op het gebied van Water & Klimaat. Het programma heeft ook een goede reputatie opgebouwd als het gaat om de borging van de kwaliteit van projectresultaten. Op verzoek van de Deltacommissaris

heeft Kennis voor Klimaat in 2013 vier van de 9 deelprogramma's van het Nationale Deltaprogramma gereviewd. In het voorjaar van 2014 zal Kennis voor Klimaat de review uitvoeren van alle 9 deelprogramma's. Deze review wordt uitgevoerd ten behoeve van de Deltacommissaris voordat de 5 deltabeslissingen worden voorgelegd aan de politiek. Meer over samenwerking met andere (internationale) programma's is te lezen in de paragrafen 2.4 en 2.6.

2 Geplande activiteiten in 2014

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen voor de diverse programmaonderdelen en projecten beschreven wat de belangrijkste activiteiten zijn in 2014. Tevens worden activiteiten beschreven van de toezichhoudende, adviserende, besturende en ondersteunende organen van de Stichting Kennis voor Klimaat. Hoofdstuk 3 geeft een financieel overzicht bij deze activiteiten.

2.1 Activiteiten gericht op de afronding van het onderzoeksprogramma

Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste activiteiten die uitgevoerd worden in 2014 in het kader van de afronding van het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. We hebben hier een onderscheid gemaakt in de activiteiten van de hotspots, van de acht consortia in de tweede tranche en op de activiteiten op programmaniveau. Elders in hoofdstuk 2, wordt aandacht besteed aan de afronding van de overige programmaonderdelen.

2.1.1 Afrondende activiteiten van de hotspots

De acht hotspots in het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat hebben in de verschillende fasen van het programma (de eerste, tweede en de derde tranche) hun vragen geadresseerd.

De eerste tranche betrof de meest urgente kennisbehoeften vanuit de hotspots. Deze projecten in de eerste tranche zijn sinds 2009 gestart en het laatste project is in de loop van 2013 afgerond.

De hotspots zijn ook betrokken bij het onderzoek in de tweede tranche van het programma. Hierin staat de verbinding tussen generieke en gebiedsspecifieke vragen centraal. Kennisvragen van de hotspots zijn in de acht verdiepende onderzoeksthema's ingebracht en casestudies worden uitgevoerd in de hotspot gebieden. De tweede tranche wordt aan het eind van 2014 afgerond (zie paragraaf 2.1.2).

In de derde tranche ligt de focus van de hotspots op projecten die een bijdrage leveren aan de adaptatiestrategieën voor de hotspots, aan innovatie en/of aan valorisatie van kennis. De derde tranche wordt in de eerste helft van 2014 afgerond. Projectresultaten worden naar buiten gebracht via nieuws- of persberichten en/of via een praktijkbijeenkomst. Daarnaast worden de projectresultaten beschikbaar gemaakt via de website van Kennis voor Klimaat.

Bijlagen I, II en III geven een overzicht van de projecten die in de drie tranches ten uitvoer zijn gebracht. Bijlage IV geeft een overzicht van de te organiseren bijeenkomsten.

Onderzoeksresultaten uit de eerste, tweede en derde tranche vormen de belangrijkste bouwstenen voor de *regionale adaptatiestrategieën* van de hotspots. Via

het ontwikkelen ervan wordt richting gegeven aan klimaatbestendige investeringen in de betreffende regio's.

Vanwege de uiteenlopende karakters van de hotspots (omvang, politiek-bestuurlijke aspecten en parallelle trajecten zoals het Deltaprogramma) is in de loop van het programma gebleken dat de regionale adaptatiestrategieën die de hotspots gaan opleveren verschillend van aard zullen zijn (zie Tabel 1).

In overleg met de hotspots, en indien van toepassing met het desbetreffende Deltadeelprogramma, is het pad uitgestippeld om in de loop van 2014 het eindproduct gereed te kunnen hebben. In onderstaande tabel is voor alle hotspots weergegeven welke vorm de regionale adaptatiestrategie gaat krijgen en wat de (verwachte) opleverdatum is.

Tabel 1: De vorm van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) per hotspot

Hotspot	Vorm van de RAS en verwachte oplevering
Haaglanden	De ondersteuning van regionale beleidsmakers in stadsgebied Haaglanden bij het ontwikkelen van de RAS in samenwerking met stakeholders vanuit de stadsregio Haaglanden. <i>Oplevering:</i> begin 2014 <i>Aanbieding</i> tijdens bestuurlijke bijeenkomst begin 2014
Mainport Schiphol	De ontwikkeling van een visie vanuit wetenschappelijk onderzoek op een klimaatbestendige mainport Schiphol. <i>Oplevering:</i> eind 2013/begin 2014 <i>Aanbieding</i> aan Mainport Schiphol: begin 2014
Regio Rotterdam	De ondersteuning van regionale beleidsmakers bij het ontwikkelen van de Adaptatiestrategie Regio Rotterdam (ARR) met als basis de op 28 oktober 2013 gelanceerde Rotterdamse Adaptatiestrategie. Deze is begin oktober 2013 bestuurlijk vastgesteld. <i>Oplevering</i> ARR: eind november 2013 <i>Aanbieding:</i> aan Stadsregiopartijen op 28 november 2013
Droge Rurale gebieden	Een verkenning van een integrale visie op klimaatadaptatie op basis van Kennis voor Klimaat kennis als verbreding van de zoetwaterstrategie van twee aan de aan het Deltaprogramma gekoppelde regionale programma's (Deltaplan Hoge Zandgronden en Zoetwatervoorziening Oost Nederland). <i>Oplevering:</i> April 2014 <i>Aanbieding</i> aan regionale bestuurders: april/mei 2014
Grote Rivieren	Een verkenning van gebruik van Kennis voor Klimaat kennis in de ontwikkeling van adaptatiestrategieën incl. kennismontage, in overleg met het deltadeelprogramma Grote Rivieren. <i>Oplevering:</i> februari/maart 2014 <i>Aanbieding:</i> maart 2014 tijdens bestuurlijke workshop
Ondiepe Wateren en Veenweidegebieden	De ondersteuning van regionale beleidsmakers bij het ontwikkelen van een RAS. Deze wordt via een website ontsloten. <i>Oplevering:</i> 20 november 2013 <i>Lancering</i> RAS website tijdens Veensymposium 20 november 2013

Waddenzee	Een verkenning van gebruik van Kennis voor Klimaat kennis in de ontwikkeling van adaptatiestrategieën incl. kennismontage, in overleg met het deltadeelprogramma Waddenzee. <i>Oplevering:</i> december 2013 <i>Aanbieding:</i> begin 2014 tijdens symposium te organiseren i.s.m. Waddenacademie, Deltadeelprogramma Waddenzee, Rijke Waddenzee
Zuidwestelijke Delta	Een verkenning van gebruik van Kennis voor Klimaat kennis in de ontwikkeling van adaptatiestrategieën incl. kennismontage, in overleg met het deltadeelprogramma Zuidwestelijke Delta. <i>Oplevering:</i> begin 2014 <i>Aanbieding:</i> begin 2014 tijdens dialoogbijeenkomsten tussen onderzoekers en beleidsmakers

2.1.2 Afrondende activiteiten van de consortia (tweede tranche)

De tweede tranche (2010-2014) bestaat uit acht thematische onderzoeksprogramma's waarin verdiepend onderzoek plaatsvindt. De acht consortia die het onderzoek uitvoeren, dienen aan het einde van de projectperiode verantwoording af te leggen over het volledige scala aan onderzoeksactiviteiten en de daarbij behorende uitgaven en inkomsten. Hieronder volgt een korte beschrijving van de producten en activiteiten in het kader van de afronding van de tweede tranche. We maken hierbij onderscheid tussen de inhoudelijke en de financieel-procedurele eindverantwoording.

De inhoudelijke eindverantwoording

Ter afronding van de tweede tranche wordt gewerkt aan twee inhoudelijke eindproducten, de een wetenschappelijk en de ander maatschappelijk. Het *wetenschappelijk eindproduct* zal bestaan uit een special issue in een peer-reviewed wetenschappelijk tijdschrift. In de loop van 2013 hebben de consortia voorstellen hiertoe ingediend bij tijdschriften. De tabel hieronder geeft een overzicht van de tijdschriften waarin de special issues worden uitgegeven.

Tabel 2: de special issues als wetenschappelijke eindproducten van de consortia in de tweede tranche

Consortium	
T1 Waterveiligheid	Mitigation and Adaptation Strategies to Global Change
T2 Zoetwatervoorziening	Nog in onderhandeling met Journal
T3 Landelijk gebied	Landscape Ecology
T4 Stedelijk gebied	Building and Environment
T5 Infrastructuur en netwerken	European Journal for Transport and Infrastructures (EJTI)
T6 Klimaatprojecties	Environmental Research Letters
T7 Governance	Journal of Water and Climate Change
T8 Beleidsondersteunende instrumenten	Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change

Voor ieder van de special issues geldt dat alle papers uiterlijk op 1 september 2014 ter review moeten zijn ingediend bij het tijdschrift. De consortia is gevraagd om daarvóór ook nog een interne review te organiseren.

Indien het niet haalbaar blijkt om een special issue te realiseren, dan is het voor een consortium mogelijk om in plaats daarvan een wetenschappelijk eindrapport op te leveren. Kennis voor Klimaat draagt in dat geval zorg voor de externe wetenschappelijke review van dit eindrapport. Dit wetenschappelijk eindrapport moet dan ook uiterlijk op 1 september 2014 aangeleverd worden voor deze review.

Het *maatschappelijke eindproduct* wordt het 'visitekaartje' van het consortium. Hierin wordt op hoofdlijnen weergegeven welke praktijkgerichte resultaten het onderzoek heeft opgeleverd aan de hand van cases. Het boek heeft tevens de functie van een gebruiksvriendelijke wegwijzer naar alle andere (verdiepende) producten en publicaties van het consortium. Kennis voor Klimaat financiert het proces van redactie, opmaak, vertaling en reproductie. Synergos Communicatie gaat de maatschappelijke boeken schrijven en vormgeven met medewerking van de consortia.

Om een start te maken met het schrijfproces is in de laatste maanden van 2013 met ieder van de consortia een brainstorm gehouden. Tijdens deze brainstorm is 'het verhaal van het consortium' geïdentificeerd en is een inhoudsopgave gemaakt aan de hand van de belangrijkste en meest noemenswaardige resultaten van het consortium.

Het schrijfproces zal vooral in het eerste kwartaal van 2014 plaatsvinden. Vervolgens wordt de opmaak en de vormgeving van de boeken gedaan. De boeken zullen gereed zijn voor de internationale conferentie "Deltas in Times of Climate Change II" die eind september 2014 plaatsvindt.

Daarnaast wordt er door een aantal consortiumpartijen uit de tweede tranche een zestal 'waardecreatie' projecten uitgevoerd over onderzoeksresultaten waarmee de consortia het verschil maken. Hiermee geeft Kennis voor Klimaat een extra impuls aan de consortia om maatschappelijke meerwaarde te geven aan hun onderzoek. Deze meerwaarde ligt met name in de stimulering van de toepassing van ontwikkelde kennis en daarmee ook het creëren van business. Zo ontwikkelt de Open Universiteit in samenwerking met het consortium van Thema 4 (Climate Proof Cities) in een van deze projecten een cursus over klimaatadaptatie in het stedelijk gebied. (zie Bijlage II voor een overzicht van de waardecreatie projecten van de consortia).

Ter promotie van kennisdoorbraken en de toepassingsmogelijkheden wordt door Kennis voor Klimaat een aantal bijeenkomsten georganiseerd in 2014, zoals een werkconferentie in samenwerking met STOWA aan de hand van praktijkvragen, best practices en ervaringen uit pilot projecten. Bijlage IV geeft een overzicht van te organiseren bijeenkomsten.

De financieel-procedurele eindverantwoording

De inhoudelijke eindproducten geven geen compleet beeld van alle deelonderzoeken en deliverables. Om volledig te kunnen zijn in de eindverantwoording van het uitgevoerde onderzoek door de acht consortia is een [evaluatieformulier](#) opgesteld. Het formulier vraagt om een reflectie op het uitgevoerde onderzoek, met als basis het projectvoorstel en de projectplanning inclusief een lijst met deliverables. Het evaluatieformulier geeft ook een overzicht van de proefschriften van de promotieonderzoekers die naar verwachting in de loop van 2015 gereed zullen zijn.

Dit evaluatieformulier vervangt de inhoudelijke voortgangsrapportage. Tijdens de voortgangsrunde najaar 2013 is het evaluatieformulier getest door de consortia. In het voorjaar en najaar van 2014 wordt het evaluatieformulier verder ingevuld door de consortia en met hen besproken. In oktober 2014 wordt om een laatste update van het formulier gevraagd.

Voor de financiële eindverantwoording dient iedere consortiumpartner aan het eind van het programma, uiterlijk 6 weken na 31 december 2014, een [goedkeurende eindaccountantsverklaring](#) op te leveren. Een tijdige oplevering van deze verklaringen is cruciaal omdat Kennis voor Klimaat zelf aan het eind van het eerste kwartaal van 2015 financiële eindverantwoording moet afleggen aan het ministerie van IenM. Al in 2013 is deze uiterste aanleverdatum onder de aandacht gebracht. In de eerste maanden van 2014 zullen medewerkers van de financiële afdeling van Kennis voor Klimaat verder actie ondernemen om waar nodig financiële afdelingen te adviseren.

2.1.3 Afrondende activiteiten op programmaniveau

De twee belangrijkste documenten voor de afronding van Kennis voor Klimaat op programmaniveau zijn een eindrapport van het onderzoeksprogramma en een goedkeurende eindaccountantsverklaring. Beide documenten dienen ter eindverantwoording aan het ministerie van IenM toegezonden te worden uiterlijk aan het einde van het eerste kwartaal van 2015.

Het [eindrapport van Kennis voor Klimaat](#) gaat met name in op de inhoudelijke, en organisatorische aspecten. In het rapport wordt gereflecteerd op de doelstellingen en de missie van het programma, op de opzet en organisatie ervan, op de behaalde resultaten en op de kennisdoorwerking en waardecreatie. Speciale aandacht wordt geschonken aan de wijze waarop de co-creatie van kennis wordt georganiseerd in het programma. Het rapport bevat tevens een financieel hoofdstuk dat per programmaonderdeel een overzicht geeft van de subsidiebestedingen en de gegenereerde cofinanciering.

De concept versie van het eindrapport zal dienen als basis voor de [evaluatie van het onderzoeksprogramma](#). Deze wordt georganiseerd eind september 2014. Het evaluatiepanel zal bestaan uit zes personen, zowel uit Nederland als uit het buitenland, die gezamenlijk de kwaliteit, de organisatie en de resultaten van het programma kunnen beoordelen, in het bijzonder op de volgende aspecten:

- ▽ De wetenschappelijke en innovatieve kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek;
- ▽ De maatschappelijke relevantie van het onderzoek en de toepasbaarheid van de resultaten voor de publieke en de private sector;
- ▽ De kwaliteit en toepasbaarheid van de ontwikkelde (visies op) regionale adaptatiestrategieën;
- ▽ De organisatie van het onderzoeksprogramma en de financiering ervan (bv. de programmering, kennis co-creatie, cofinanciering, betrokken partijen);
- ▽ De kennisdisseminatie activiteiten en de valorisatie van kennis.

De resultaten van deze evaluatie worden meegenomen in het eindrapport. Het eindrapport zal voor 31 december 2014 gereed zijn.

De *goedkeurende eindaccountantsverklaring* betreft alle uitgaven en inkomsten gedurende de uitvoering van het hoofdprogramma van Kennis voor Klimaat¹. Die verklaring zal in de eerste helft van 2015 afgerond worden.

Synergos Communicatie verzorgt naast de acht maatschappelijke eindboeken van de consortia in de tweede tranche (zie paragraaf 2.1.2) ook een negende boek. Dit boek geeft een overzicht van de *maatschappelijke resultaten van Kennis voor Klimaat*, zowel op programmaniveau als op het niveau van de hotspots en de projecten in de drie tranches van het programma. Het geeft tevens een beeld van de opzet en organisatie van het programma. Dit boek zal gereed zijn voor de Deltas in Times of Climate Change II conferentie.

Daarnaast wordt er vanuit het Programmabureau gewerkt aan een *wetenschappelijke publicatie* over de organisatie, opbouw en de opbrengsten van het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. Deze publicatie zal afgeleid worden van het hiervoor genoemde eindrapport.

Een aantal andere activiteiten in het kader van de afronding van het programma worden hieronder opgesomd en elders in dit jaarplan beschreven.

- ▽ Het statisch maken van de *website* van Kennis voor Klimaat (zie paragraaf 2.5);
- ▽ Het onderbrengen van alle publicaties vanuit Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte die via de *publicatiedatabase* ontsloten zijn bij de digitale bibliotheek van Wageningen Universiteit en Research Centre (zie paragraaf 2.5);
- ▽ De organisatie van diverse activiteiten gericht op de kennisdoorwerking (filmpjes, persberichten en bijeenkomsten), zoals de *internationale conferentie* Deltas in Times of Climate Change II (zie paragraaf 2.5);

---

¹ De Kernbeschikking Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat van de minister van VROM van 17 februari 2009 betreft een subsidie van € 46 miljoen voor de uitvoer van het hoofdprogramma van Kennis voor Klimaat.

2.2 Waardecreatie activiteiten

Kennis voor Klimaat richt zich op toegepaste kennisontwikkeling ten behoeve van een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Hieraan leveren Kennis voor Klimaat hotspots, (consortia van) kennisinstellingen en maatschappelijke stakeholders een gezamenlijke bijdrage. Zowel (toegepaste) kennisinstellingen als overheid en bedrijfsleven zijn betrokken bij het onderzoek in Kennis voor Klimaat.

Kennis voor Klimaat heeft zich in het afgelopen jaar meer toegelegd op de valorisatie van kennis en het tot economische en maatschappelijke waarde brengen van kennis. In het laatste jaar van het programma worden deze activiteiten voortgezet. Figuur 1 laat zien wat de drie domeinen van waardecreatie in het onderzoeksprogramma zijn. Hieronder volgt voor ieder van de domeinen een korte beschrijving van de activiteiten die in 2014 zullen plaatsvinden.

13 |

Figuur 1
Het waardecreatie model

Het eerste domein is de bijdrage aan hoge kwaliteit en klimaatbestendige ruimtelijke investeringen. Dit is het oorspronkelijke hoofddoel van het KvK onderzoeksprogramma. Door inzichten met betrekking tot klimaatadaptatie te integreren in ruimtelijke ontwikkelingen en te koppelen aan andere (investering)vraagstukken kunnen hoge kosten op de lange termijn worden voorkomen. Daarnaast worden investeringen terugverdiend op andere terreinen, zoals de kwaliteit van de leefomgeving. Waardecreatie via dit domein vindt vooral plaats via publieke partijen, bijvoorbeeld in de vorm van de aanleg van groene daken in de gemeente Rotterdam. Daarnaast vormen de resultaten van het onderzoek dat is/wordt verricht een belangrijke bijdrage bij het opstellen van de regionale adaptatiestrategieën. Activiteiten binnen dit domein in 2014 zijn:

- ▽ De ontwikkeling van de *regionale adaptatiestrategieën* waarmee richting wordt gegeven aan klimaatbestendige investeringen binnen de hotspots (zie paragraaf 2.1.1)
- ▽ De identificatie van *kennisdoorbraken* in de tweede tranche. De vraag die hierbij centraal staat is: wat weten we nu, wat we eerst niet wisten en wat kunnen we hiermee om Nederland klimaatbestendig te maken? Voor een aantal van de geïdentificeerde kennisdoorbraken wordt in 2014 extra aandacht gegenereerd bijvoorbeeld door het uitsturen van persberichten, het maken van filmpjes of het organiseren van een bijeenkomst hierover (zie paragraaf 2.5).
- ▽ De projecten in het kader van de vraag *'Waar maken de consortia het verschil?'* In deze projecten wordt een aantal onderzoeksresultaten met een extra bijdrage tot grotere maatschappelijke waarde gebracht (zie paragraaf 2.1.2)?
- ▽ De *Task Force* Kennis voor Klimaat-Deltaprogramma is in het leven geroepen om de relatie tussen het Deltaprogramma en Kennis voor Klimaat in kaart te brengen en te optimaliseren. Daarnaast voert Kennis voor Klimaat in het voorjaar van 2014 een review uit van de negen deelprogramma's (zie paragraaf 2.6.1).

14 |

Als tweede draagt het onderzoeksprogramma bij aan de versterking van de kennisinfrastructuur en de kwaliteit van de consultancy op het vlak van klimaatadaptatie. Dit gebeurt niet alleen door de opbouw van een goede kennisbasis via de onderzoekers en de direct betrokkenen bij het onderzoek. Door de gezamenlijke (multidisciplinaire) kennisontwikkeling in het programma versterken universiteiten en kennisinstituten ook hun internationale positie, en ontstaan nieuwe business mogelijkheden voor ingenieurs- en adviesbureaus. Activiteiten binnen dit domein in 2014 zijn:

- ▽ Een inventarisatie bij de verschillende betrokken partijen (universiteiten, kennisinstituten en advies- en ingenieursbureaus) om inzicht te krijgen in de waardecreatie door de verbeterde *kennisinfrastructuur*. Deze is gestart in 2013. Aan het begin van 2014 zullen de eindresultaten hiervan bekend zijn.
- ▽ De organisatie door jonge onderzoekers van het Rathenau Instituut van een *PhD cursus* (SENSE onderzoeksschool) over de valorisatie van kennis uit het promotieonderzoek (zie paragraaf 2.3)

Het derde domein van waardecreatie is *business ontwikkeling*. Het betrekken van het bedrijfsleven is een belangrijke schakel om van kennis naar de toepassing in de praktijk te komen. De vertaling van kennis naar bedrijvigheid verdient daarom in de laatste fase van het programma nadrukkelijk de aandacht. Dit is onder meer opgepakt in 2013 door het uitschrijven van een open competitie, in samenwerking met Climate-KIC. Hierin zijn onderzoekers, start-ups en private partijen uitgedaagd om concrete tools, diensten of producten (verder) te ontwik-

kelen en in de markt te zetten. De winnaars van de Climate Adaptation Business Challenge krijgen de mogelijkheid om hun business plan uit te werken en zo hun product of dienst naar de markt te brengen. Afhankelijk van de fase van het idee of business plan krijgen de winnaars toegang tot het Climate-KIC Acceleration programma (max. 3 plaatsen t.w.v. 25.000 euro) of ontvangen zij financiële ondersteuning van Kennis voor Klimaat.

De omstandigheden zijn niet in alle gevallen goed voor het creëren van business op korte termijn. Soms moet het pad daartoe worden geëffend, bijvoorbeeld door bewustwording, standaardisatie of het teweegbrengen van een paradigma verschuiving op het gebied van klimaatadaptatie. Kennis voor Klimaat heeft in de loop van 2012 en 2013 een aantal initiatieven genomen om hieraan een bijdrage te leveren, bijvoorbeeld door het oprichten van een aantal stichtingen.

De *Stichting Climate Adaptation Services*. De Stichting heeft ten doel: i) het door middel van de Klimaateffectatlas beschikbaar maken van ruimtelijke informatie over de effecten van klimaat(verandering) en het verder ontwikkelen van tools en applicaties die wetenschappelijke kennis over klimaatverandering toegankelijk maken, als ondersteuning bij het opstellen van beleid; en ii) het bieden van ondersteuning en advisering, inclusief onderwijs, beleidsontwikkeling, investeringen en rampbestrijding. Een van de basistaken van de stichting is het onderhouden, actueel houden, zichtbaar maken, uitbouwen en toegankelijk maken van het kennisportaal en de tools die daaraan verbonden zijn. Daarnaast voert de stichting externe opdrachten uit, zoals het maken van klimaateffectatlassen op maat en de organisatie van klimaatateliers. In 2014 wordt vanuit de stichting een kennisportaal ontwikkeld in opdracht van het Deltadeelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering (gefinancierd door het ministerie van IenM) om klimaatkennis te ontsluiten.

De *Stichting Waterbuffer* is opgericht met als doel om het onderwerp ondergrondse opslag van zoetwater op de politiek-bestuurlijke agenda te zetten en de kennis hierover te delen met en te ontsluiten voor relevante partijen (overheden, bedrijven en kennisinstellingen). Het gaat hierbij zowel om de technische aspecten en randvoorwaarden voor ondergrondse wateropslag als die van organisatorische als financiële aard. De stichting zal hierbij met andere partijen samenwerken. Belangrijke activiteiten in 2014 zijn:

- ▽ de beleidsmatige borging van het gebruik van de ondergrond t.b.v. ondergrondse opslag van zoet water;
- ▽ het stimuleren van voorzetting van bestaande pilots zodat verdere optimalisatie van de toepassingen kan plaatsvinden (incl. ontwikkeling tot showcases);
- ▽ Het initiëren en stimuleren van nieuwe pilots in land- en tuinbouwsector met de verbreding naar - waar mogelijk - stedelijk gebied en/of industriële toepassingen (incl. ontwikkeling tot showcases);
- ▽ het inventariseren en adresseren van resterende kennisvragen;

- ▽ Het etaleren van succesvolle showcases/pilots en het ontsluiten (en verspreiden) van kennis ten behoeve van verdere bedrijfsmatige toepassing in binnen- en buitenland.

De beoogde looptijd van de stichting is tot november 2014.

De *Stichting Delta Alliance International* is opgericht ter bevordering van internationale kennisuitwisseling. Delta Alliance is een netwerk dat zich richt op het verbeteren van de veerkracht van delta's in de wereld door middel van gezamenlijke kennisontwikkeling en kennisdeling. In paragraaf 2.4.1 wordt hier verder op ingegaan.

Een vierde stichting, die mogelijk wordt opgericht in 2014, is de Stichting *Duurzame Deltasteden*. Deze stichting beoogt het creëren van kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven en kennisinstellingen om de kennis op het gebied van het verduurzamen van deltasteden te exporteren en te valoriseren. De mogelijkheden worden verkend om een internationaal cluster te organiseren van publieke partijen, kennisinstellingen en bedrijven op het gebied van kennistechnologie, klimaatadaptatie en stedenbouw. Kernactiviteiten van het cluster zouden zijn het verbinden van kennis en kunde ten behoeve van de toepassing en de doorontwikkeling ervan in proeftuinen. Middels deze 'showcases' kunnen deze oplossingen internationaal vermarkt worden. In 2014 zal onderzocht worden in hoeverre een samenwerking of fusie met de Stichting Delta Alliance International opportuun is.

2.3 Analyse van de organisatie van transdisciplinair onderzoek

Het Rathenau Instituut is in 2010 gestart met de uitvoering van het project "Comparative Monitoring of Knowledge for Climate". Dit project (SSA01) vindt gedurende de looptijd van Kennis voor Klimaat plaats. Het Rathenau Instituut analyseert in zijn onderzoek hoe Kennis voor Klimaat en andere transdisciplinaire onderzoeksprogramma's op het gebied van klimaatadaptatie functioneren. Het instituut onderzoekt of de aanpak en organisatie van Kennis voor Klimaat voor dit soort programma's effectief is. Tevens wordt gekeken welke factoren bijdragen aan succesvolle transdisciplinaire kennisontwikkeling. Het onderzoek levert zowel specifieke inzichten op over Kennis voor Klimaat als algemene inzichten ten behoeve van de aansturing en inbedding van toekomstige transdisciplinaire programma's en de governance van transdisciplinair onderzoek.

Binnen het project wordt gewerkt aan diverse vergelijkende studies. Zo worden klimaatprogramma's in vijftien verschillende landen vergeleken voor wat betreft organisatie, werkwijze en financiering. Netwerkanalyses worden uitgevoerd voor de programma's Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte. Binnen het Kennis voor Klimaat programma wordt de ontwikkeling en organisatie van diverse hotspots onderzocht en vergeleken.

In de loop van 2014 wordt het SSA01 project afgerond. Enkele belangrijke activiteiten en producten van het project, naast de voorziene publicaties op deelprojectniveau zijn:

- ▽ De organisatie van een SENSE PhD cursus over de valorisatie van kennis uit het eigen promotieonderzoek. Deze workshop is specifiek gericht op klimaatonderzoek en wordt verspreid over twee dagdelen gegeven, op 6 februari en op 6 maart 2014. De cursus is open voor alle promovendi, maar wordt extra onder de aandacht gebracht van de Kennis voor Klimaat onderzoekers.
- ▽ De organisatie van een internationale high-level workshop over de organisatie van klimaatadaptatieprogramma's. De opzet is om deze workshop back-to-back met de internationale conferentie Deltas in Times of Climate Change II te laten plaatsvinden. In deze workshop worden de onderzoeksresultaten van het SSA01 project gedeeld en bediscussieerd met programmadirecteuren van diverse internationale klimaatadaptatieprogramma's.
- ▽ Drie overkoepelende wetenschappelijke papers zullen samen het wetenschappelijke eindproduct vormen van het SSA01 project. Deze papers worden uiterlijk op 1 september 2014 ingediend bij peer-reviewed wetenschappelijke tijdschriften.
- ▽ Het maatschappelijk eindproduct wordt een essay gericht op de kernboodschappen en de conclusies van het SSA01 onderzoek. Het doel is om hiermee het politiek-maatschappelijk debat te stimuleren.

2.4 Internationale projecten en samenwerking

2.4.1 Delta Alliance International

Delta Alliance International is inmiddels een zelfstandig opererende Stichting. Het netwerk is ontwikkeld met financiële steun vanuit Kennis voor Klimaat. Het Kennis voor Klimaat project 'Launching the Delta Alliance' dat in drie fasen is uitgevoerd had een looptijd van april 2009 tot en met 31 december 2013.

Op 10 oktober 2013 heeft de Delta Alliance Progress Assessment plaatsgevonden. De Delta Alliance Progress Assessment stond in het teken van de afronding van Delta Alliance als project van Kennis voor Klimaat en van het vervolg als zelfstandig opererend platform, de Stichting Delta Alliance International. Delta Alliance heeft ter voorbereiding op de assessment een rapport geschreven over de ontwikkeling van het netwerk tot nu toe en over de vooruitzichten voor de verdere ontwikkeling als zelfstandig opererend netwerk. Vier reviewers hebben het rapport beoordeeld. De reviewers participeerden in een paneldiscussie tijdens de assessment bijeenkomst van 10 oktober.

Om de laatste fase (fase 3) van het project 'Launching Delta Alliance' af te ronden wordt een externe review uitgevoerd van het project eindrapport. Het be-

stuur neemt mede op basis van deze review een besluit over de eindresultaten van het project. Naar alle waarschijnlijkheid zal het project in de januari 2015 afgerond worden.

2.4.2 Jakarta Climate Adaptation Tools

In 2011 is in het kader van de Delta Alliance een onderzoek gestart waarin twee AIO onderzoeken naar instrumenten ten behoeve van klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en watermanagement in Jakarta worden uitgevoerd (Jakarta Climate Adaptation Tools). Deze Indonesische AIO's worden mede vanuit Nederland begeleid (Prof. J. Aerts, VU-IVM en Prof. E. van Ierland, WUR). Een deel van de onderzoeksperiode zullen de Indonesische promovendi doorbrengen in Nederland en participeren in de consortia Waterveiligheid (Thema 1) en Beleids-ondersteunende instrumenten (Thema 8). De twee promovendi zullen in de loop van 2015 hun onderzoek afronden. Het eindrapport van het project wordt aan het begin van september 2014 opgeleverd voor een externe review. Omdat het onderzoek nog doorgaat na oplevering van het concept eindrapport, zal het rapport een update krijgen voordat het ter definitieve goedkeuring voorgelegd wordt aan het bestuur van Kennis voor Klimaat, naar verwachting in november 2014. Na goedkeuring van het eindrapport door het bestuur van Kennis voor Klimaat wordt dit project afgesloten. De Promovendi ronden buiten de looptijd van het programma Kennis voor Klimaat hun project af.

18 |

2.4.3 Samenwerking in Europees verband

Kennis voor Klimaat neemt namens de betrokken kennisinstellingen en universiteiten in Nederland deel aan het door de EU gefinancierde project *CIRCLE2-ERA-Net*. Kennis voor Klimaat richt zich in dit programma op het delen van kennis en op het versterken van de science-policy interface, door het stimuleren van de beleidsdialoog op het gebied van impact van klimaatadaptatie. In de eerste helft van 2014 zal dit project eindigen. De eindconferentie 'Adaptation Frontiers - Conference on European Climate Change Adaptation Research and Practice' zal plaatsvinden in Lissabon van 10 tot en met 12 maart 2014. De eerste twee dagen zijn gericht op kennisdeling. De tweede dag heeft een politieke insteek.

De kennisinstellingen die het initiatief hebben genomen tot de ontwikkeling van het Kennis voor Klimaat programma werken in het Europese programma *Climate KIC* samen met kennisinstellingen uit Frankrijk, Engeland, Duitsland en Zwitserland. Dit programma is gericht op kennisvalorisatie rondom mitigatie en adaptatie. In 2011 is een bestuurslid van Kennis voor Klimaat, ir. C.L. van Deelen, benoemd tot voorzitter van de Nederlandse co-locatie van Climate KIC. In 2013 is gezamenlijk met Climate KIC een competitie uitgeschreven op het gebied van business ontwikkeling. De winnaars gaan hun businessplan verder uitwerken en uitvoeren met financiële steun van Climate KIC en Kennis voor Klimaat.

Het Ministerie van IenM en Kennis voor Klimaat hebben ook samen met enkele andere Europese landen het initiatief genomen tot de ontwikkeling van een gezamenlijk en internationaal georiënteerd onderzoeksprogramma op klimaatge-

bied, *JPI-Climate*. Kennis voor Klimaat coördineert de Nederlandse inbreng in dit programma. De onderzoeksmiddelen dienen vanuit nationale fondsen te komen. De officiële 'launch' van dit programma heeft op 6 november 2012 plaatsgevonden in Brussel. In 2013 is een open call gepubliceerd door de betrokken landen, gericht op twee thema's (a) Russian Arctic and Boreal Systems; (b) Societal transformations in the face of climate change. Nederland draagt financieel bij aan het tweede thema (NWO en KvK). In 2014 worden de activiteiten van JPI Climate verder uitgebouwd. Aan KvK verbonden onderzoekers leveren daarbij belangrijke inhoudelijke bijdragen.

2.5 Kennisuitwisseling en communicatie

Kennis voor Klimaat staat voor ontwikkeling van excellente kennis. Die kennis moet ook in de praktijk worden gebruikt. Daarvoor willen we kennis toepasbaar maken en delen, zodat het in de praktijk kan worden verankerd. De Kennis-Transfer ondersteunt bij de doorwerking van kennis in de praktijk. In 2014 zal veel tijd en energie besteed worden aan het onder de aandacht brengen van belangrijke onderzoeksresultaten en goede voorbeelden van klimaatadaptatie in de praktijk. Dit zal op diverse manieren gebeuren. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste activiteiten van de KennisTransfer voor 2014.

19 |

De KennisTransfer speelt een belangrijke rol bij de ondersteuning van de hotspots om hun *regionale adaptatiestrategieën* verder vorm te geven en uit te dragen. In 2013 hebben de eerste twee hotspots, hotspot Veenweidegebieden en Ondiepe wateren en hotspot Regio Rotterdam, hun Regionale Adaptatiestrategieën gepresenteerd. De overige hotspots ronden in de loop van 2014 hun strategieproces af (zie paragraaf 2.1.1). De Kennistransfer ondersteunt waar nodig bij de bestuurlijke inbedding van dit proces door de hotspots te adviseren over het organiseren van regionale bestuurlijke conferenties.

De Kennis voor Klimaat *website* wordt continu aangepast op basis van nieuwe (project)informatie. In 2014 wordt een besluit genomen over wat er gebeurt met de website na afloop van het programma. Het streven is om de website elders onder te brengen zodat het een dynamische website kan blijven. Mocht dit niet lukken, dan wordt de website omgevormd tot een resultatenwebsite die aan het eind van het jaar statisch zal worden gemaakt. Kennis voor Klimaat beschikt over een grote publicatiedatabase, waar alle publicaties van Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte in onder zijn gebracht. In 2013 is het besluit genomen om deze *publicaties* onder te brengen in de digitale bibliotheek van de Wageningen Universiteit en Research Centre. Daar zullen ze minstens tien jaar voor het publiek beschikbaar blijven. De publicaties kunnen via de Wageningen UR Library worden opgevraagd, maar ook via de website van Kennis voor Klimaat en via Google. Ook wordt gewerkt aan een praktijkwebsite samen met de Stichting Climate Adaptation Services en het ministerie van IenM.

De *sociale media* worden in 2014 nog meer ingezet dan in voorgaande jaren (De LinkedIn groep, Facebook en Twitter). De Kennis voor Klimaat community wordt gestimuleerd om actief deel te nemen aan deze ClimateNL groepen.

Om onderzoeksresultaten naar buiten te brengen, te laten landen in de praktijk en te valoriseren wordt in de loop van 2014 een groot aantal *bijeenkomsten* georganiseerd. Zo wordt in samenwerking met STOWA een vervolg gegeven aan de werkconferentie 'Eureka! Wat nu: van kennen naar kunnen' in de vorm van een bijeenkomst over best practices en waarin de vragen vanuit de praktijk een leidende rol hebben. Met de Stichting Waterbuffer organiseert Kennis voor Klimaat een symposium over ondergrondse wateropslag en met Stichting Climate Adaptation Services een bijeenkomst over tools die bij adaptatieplannen kunnen worden ingezet. Verder staan onder meer bijeenkomsten op de agenda over kennis co-creatie, doorbraakvrije dijken, 3Di en handelingsperspectieven op governance gebied (zie Bijlage IV).

In 2013 heeft Kennis voor Klimaat zes filmpjes gemaakt over onderzoeksresultaten en hun toepassingsmogelijkheden voor een aantal thema's. Deze filmpjes blijven online en worden verder gepromoot. Mogelijk worden nog enkele filmpjes gemaakt.

20 |

In 2014 leggen we ons meer toe op het genereren van media attentie door het opstellen van *persberichten* als daar aanleiding toe is vanuit projecten. Vaak gebeurt dat tegelijkertijd met een extreme gebeurtenis, zoals een weersextreem of een dijkdoorbraak.

Van 24 t/m 26 september 2014 vindt in Rotterdam de internationale conferentie *Deltas in Times of Climate Change II* plaats, in vervolg op de succesvolle conferentie in 2010. De conferentie wordt samen met Gemeente Rotterdam en de ministeries van IenM en Buitenlandse Zaken (BZ) georganiseerd. Er worden wetenschappelijke sessies, praktijksessies (policy-practice), delta sessies en ronde tafel discussies georganiseerd en er vinden diverse side events plaats. De calls voor de wetenschappelijke papers en praktijksessies zijn in 2013 uitgegaan. We hopen op 1200 deelnemers uit de hele wereld vanuit de wetenschap, het bedrijfsleven en de publieke sector. De verwachting is dat veel van de Kennis voor Klimaat onderzoeken gepresenteerd zullen worden.

Synergos communicatie werkt in samenwerking met het Programmabureau van Kennis voor Klimaat, de KennisTransfer en de acht consortia in de tweede tranche aan een negental *maatschappelijke boeken* die samen het visitekaartje vormen voor het Kennis voor Klimaat programma en de acht consortia. Deze boeken geven een visueel aantrekkelijk overzicht van de belangrijkste maatschappelijke resultaten. Het schrijfproces is in de laatste maanden van 2013 gestart met per consortium een brainstorm over de belangrijkste ingrediënten. In mei 2014 zullen de concept teksten gereed zijn. De boeken zullen gereed zijn voor de internationale conferentie in september.

2.6 Organisatieontwikkelingen

2.6.1 Samenwerking en afstemming met andere programma's

Het *Deltaprogramma* en Kennis voor Klimaat hebben een goede samenwerking opgebouwd. Er is overleg op centraal niveau, maar bovenal zijn er belangrijke allianties ontstaan tussen onderzoekers vanuit Kennis voor Klimaat en beleidsmakers uit de deelprogramma's. Dit sluit aan bij de ambitie van Kennis voor Klimaat om onderzoek en beleid beter op elkaar te betrekken.

De hotspots Zuidwestelijke Delta, Grote Rivieren en Waddenzee dragen bij aan de gelijknamige Deltadeelprogramma's door de ondersteuning van regionale beleidsmakers bij het ontwikkelen van een regionale adaptatiestrategie.

Er is een Task Force DP-KvK die inventariseert welke binnen Kennis voor Klimaat ontwikkelde kennis al wordt gebruikt in het deltaprogramma en op welke terreinen potentiële verbindingen liggen, bestaande uit KvK, ministerie van IenM en het Deltaprogramma. In 2013 is een review uitgevoerd van vier van de negen deelprogramma's van het Deltaprogramma. In het voorjaar (maart/april) van 2014 organiseert en coördineert Kennis voor Klimaat een review van alle negen deelprogramma's van het Deltaprogramma op basis van een syntheserapport en de daaronder liggende beleidsstukken en onderzoeksrapporten.

21 |

Het ministerie van IenM heeft Kennis voor Klimaat, het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het KNMI gevraagd om een onderling afgestemd plan van aanpak voor een onderzoeksprogramma op te stellen gericht op het ontwikkelen van de *Nationale Adaptatiestrategie* in 2017. Het onderzoek behelst de verdere uitwerking van de klimaatagenda en onderbouwing van de benodigde vervolgstappen. Het onderzoeksvoorstel is in het najaar van 2013 ontwikkeld. Kennis voor Klimaat coördineert hierin 3 van de 9 deelprojecten. Deze deelprojecten zijn:

- ▽ Deelproject 3: Actualisatie van risicoanalyses en de verkenning van kansen voor 6 thema's (energiesystemen; transport en infrastructuur; ICT netwerk; gezondheid; natuur; en landbouw, tuinbouw en visserij).
- ▽ Deelproject 7: Verdeling van verantwoordelijkheden in relatie tot klimaatadaptatie.
- ▽ Deelproject 8: Innovatie, beleid, technologie en financiering.

Het eindrapport van het gehele onderzoeksproject wordt naar verwachting eind 2014 opgeleverd.

Daarnaast is Kennis voor Klimaat gevraagd om mee te denken met het ministerie van IenM, NWO en het Deltaprogramma over de vormgeving van een onderzoeksprogramma over klimaatadaptatie in vervolg op het programma en Kennis voor Klimaat. Het programma richt zich op Water & Klimaat en zal in de loop van 2014 zijn beslag krijgen. De ambitie van het Nationaal Thema Water en Klimaat is het ontwikkelen van een duurzame kennisbasis, die Nederland in staat stelt om oude en nieuwe water- en klimaatgerelateerde uitdagingen ook in de toe-

komst het hoofd te bieden en nieuwe kansen voor maatschappelijke, wetenschappelijke en economische vooruitgang en ontwikkeling optimaal te benutten. Daarvoor is het nodig, om zowel fundamenteel als ook toepassingsgeoriënteerd onderzoek te stimuleren, door praktijk- en beleidsgericht onderzoek en proeftuinen naar concrete toepassingen te vertalen en door gerichte maatregelen aan te laten sluiten bij nationale, Europese en mondiale ontwikkelingen. Met het programma wordt tevens beoogd aansluiting te vinden bij de 'societal challenges' van de Europese Commissie en bij Europese onderzoeksprogramma's als Horizon 2020 en verschillende Joint Programming Initiatives (JPI).

2.6.2 Interne organisatie

Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste activiteiten en aandachtspunten voor 2014 van de toezichhoudende, adviserende, besturende en ondersteunende organen van Kennis voor Klimaat (zie Bijlage V voor de samenstelling van deze organen).

De Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) heeft als taak toezicht te houden op het beleid van de RvB en op de algemene gang van zaken in de Stichting. De RvT zal in 2014 drie- of viermaal bij elkaar komen en heeft belangrijke rol bij:

- ▽ De planning en verslaglegging betreffende de jaarcyclus van Kennis voor Klimaat. De RvT geeft goedkeuring aan de jaarrekening 2013 en het jaarverslag 2013 (zie Bijlage VI);
- ▽ Tussentijdse beoordeling en finale goedkeuring van het eindrapport van Kennis voor Klimaat;
- ▽ De advisering over de ontwikkeling van de kennisinfrastructuur en de maatschappelijke aanhechting van het programma;
- ▽ Het toezicht houden op de mogelijke beleidsrelevantie van de onderzoeksresultaten;
- ▽ De advisering over de eindresultaten van de hotspots en de consortia;
- ▽ De advisering over de programmabrede eindresultaten;
- ▽ De advisering over de verdere ontwikkeling van de kennisdoorwerking en de valorisatie van kennis door Kennis voor Klimaat;
- ▽ De verdere strategische ontwikkeling en organisatie van het onderzoeksprogramma, mede in het licht van externe ontwikkelingen;
- ▽ Toezicht op en beoordeling van effectieve samenwerking met stakeholders en andere programma's zoals het Deltaprogramma;
- ▽ Goedkeuring van de planning voor het opheffen van de Stichting Kennis voor Klimaat;
- ▽ Twee leden van de RvT vormen de audit committee. Zij hebben twee keer per jaar overleg met de zakelijk directeur en de controller, m.n. over de concept jaarrekening 2014 en het financiële jaarplan 2015.

De Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur (RvB) draagt de algehele verantwoordelijkheid voor de Stichting Kennis voor Klimaat en voor het bereiken van de doelen die in de statuten zijn vastgelegd. De RvB zal 20 keer bij elkaar komen. Specifieke activiteiten voor de RvB in 2014 zijn:

- ▽ Sturing en coördinatie van de onderzoeksprogrammering en bewaking van de samenhang;
- ▽ Monitoring en evaluatie van het comparative monitoring project van het Rathenau Instituut;
- ▽ Monitoring en afronding van de projecten in de derde beschikking;
- ▽ Besluitvorming over de programmering;
- ▽ Actief werken aan valorisatie van kennis via activiteiten in het waardecreatie model;
- ▽ Stimuleren en faciliteren bij het opstellen de eindproducten door de hotspots;
- ▽ Coördineren van activiteiten omtrent de ontwikkeling van de wetenschappelijke en de maatschappelijke eindproducten van de acht consortia;
- ▽ Coördineren van activiteiten omtrent de ontwikkeling en vormgeving van de eindproducten van Kennis voor Klimaat;
- ▽ Overleg met de Bestuursadviesraad en de Raad van Toezicht over de strategische ontwikkeling van het Kennis voor Klimaat programma en de samenhang met de regionale en nationale beleidsagenda's;
- ▽ Samenwerking en afstemming met het Deltaprogramma en coördineren van de DP review;
- ▽ Samenwerking en afstemming met internationale programma's en de internationale kennisuitwisseling;
- ▽ Participatie in de programma's CIRCLE ERA-Net 2 en JPI Climate;
- ▽ Rapporteren naar en afstemming met het penvoerend ministerie van IenM.

De Programmaraad

De Programmaraad heeft een belangrijke adviserende rol in de programmering van het onderzoeksprogramma, in de subsidieaanvragen en in de voorbereiding van de verschillende evaluaties van het programma. De Programmaraad zal in 2014 tweemaal bij elkaar komen. Belangrijke en bepalende momenten in 2014 zijn de advisering over:

- ▽ De ontwikkeling van de regionale adaptatiestrategieën en de eindproducten van de hotspots;
- ▽ De ontwikkeling van de eindproducten van de acht consortia;
- ▽ De ontwikkeling van de eindproducten van het programma;
- ▽ De ontwikkeling van de waardecreatie lijnen in het programma;
- ▽ De kennisdoorwerking en valorisatie van kennis, mede in internationale context;
- ▽ De verbinding met andere relevante (inter)nationale initiatieven;
- ▽ De samenwerking met het Deltaprogramma.

Het Programmabureau

Het Programmabureau van Kennis voor Klimaat is als uitvoerend orgaan belast met het voorbereiden en uitvoeren van besluiten van de RvB en met de ondersteuning van de toekenning van subsidies en de evaluatie daarvan. Belangrijke activiteiten van het Programmabureau van de Stichting Kennis voor Klimaat zijn:

- ▽ de voorbereiding van de jaarrekening van 2013, het jaarverslag 2013;
- ▽ de voorbereiding van het eindrapport van Kennis voor Klimaat en van de benodigde stukken t.b.v. het verkrijgen van de goedkeurende eindverklaring van de accountant;
- ▽ de uitvoering van besluiten van de RvB voor wat betreft de projecten in de derde beschikking en de afronding van het onderzoeksprogramma;
- ▽ de ondersteuning van de RvB, RvT, de Programmaraad en samenwerking met de KennisTransfer;
- ▽ het voorbereiden van subsidieovereenkomsten met de onderzoekspartijen van goedgekeurde projectvoorstellen;
- ▽ de monitoring en evaluatie van de nog lopende projecten;
- ▽ het coördineren van externe review voor concept eindrapporten;
- ▽ de ondersteuning van de RvB bij de programmering van de resterende middelen.

24 |

De Bestuursadviesraad

De Bestuursadviesraad (BAR) adviseert de RvB over strategische aangelegenheden, in het bijzonder over de samenwerking van Kennis voor Klimaat met de betrokken publieke en private partijen, over kennisontwikkeling en kennistransfer, en over de besteding van rijksmiddelen. Daarbij komen de hoofdlijnen van de programmering en de aansluiting op de beleidsagenda van de departementen aan de orde. Sinds eind 2010 heeft Deltacommissaris Wim Kuijken zitting in de BAR. In 2014 zal de BAR een of tweemaal bij elkaar komen en zich buigen over:

- ▽ De programmering van Kennis voor Klimaat;
- ▽ De verbinding van het programma aan de prioritering van de beleidsagenda van de departementen;
- ▽ De samenwerking met het Deltaprogramma;
- ▽ De ontwikkeling van de kennisinfrastructuur op het gebied van klimaatverandering;
- ▽ De verbinding met andere relevante internationale initiatieven.

3 Financieel overzicht 2014

De activiteiten die in 2014 worden uitgevoerd, en die in hoofdstuk 2 zijn beschreven, worden alle projectmatig uitgevoerd. Een financieel overzicht van de projecten wordt gegeven in Bijlage VII.

De bedragen in Bijlage VII hebben betrekking op projecten die gesubsidieerd worden uit de derde beschikking van het Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat.

Op basis van de geprognosticeerde uitgaven is in 2013 aan het Ministerie van lenM de volgende bevoorschotting gevraagd:

- ▽ een voorschot van € 3 miljoen begin 2013 (ontvangen in maart) en
- ▽ een voorschot van € 5 miljoen in de tweede helft van 2013 (ontvangen in oktober).

Met de voorschotverstrekking in oktober 2013 heeft Kennis voor Klimaat in totaal € 43.700.000,- ontvangen, zijnde 95% van de toegezegde subsidie conform artikel 7.1 van de kernbeschikking. Hiermee is de maximale bevoorschotting volgens de beschikking bereikt. Kennis voor Klimaat kan en zal derhalve voor het jaar 2014 geen verder voorschot vragen.

Hieronder volgt een kort resumé van de verschillende onderdelen.

25 |

3.1 Eerste tranche

Het totale projectbudget voor onderzoekprojecten in de eerste tranche, waaraan de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat goedkeuring heeft verleend, bedraagt bijna € 14,7 miljoen. Dit budget bestaat voor een bedrag van € 7,6 miljoen uit subsidie van Kennis voor Klimaat en voor een bedrag van € 7,1 miljoen uit cofinanciering die wordt ingebracht.

Uitmo 2013 zal naar verwachting een subsidiebedrag van bijna € 7,5 miljoen zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2014 zullen worden gedaan ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op ruim € 0,1 miljoen.

3.2 Tweede tranche

Het totale projectbudget voor onderzoekprojecten rond de acht thema's in de tweede tranche, waaraan de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat goedkeuring heeft verleend, bedraagt ruim € 39,1 miljoen. Daarnaast zijn in 2013 extra budgetten toegekend voor de centrale thema's met daarbij de onderzoeksvraag 'Waar maken de consortia het verschil'. Het toegekende budget is bijna € 0,6 miljoen. Het totaal ad € 39,7 miljoen bestaat voor een bedrag van € 21,4 miljoen uit subsidie van Kennis voor Klimaat en voor een bedrag van ruim € 18,3 miljoen uit cofinanciering die wordt ingebracht..

Uitmo 2013 zal naar verwachting een subsidiebedrag van € 16,9 miljoen zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2014 zullen worden gedaan ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op bijna € 0,4 miljoen.

Dit bedrag is inclusief de financiële impuls die ter beschikking is gesteld voor baanbrekende ideeën van de consortia. Het restant van de Kennis voor Klimaat subsidie (€ 4,1 miljoen) zijnde 20% wordt volgens contract uitgekeerd begin 2015, bij de definitieve afwikkeling van de Thema projecten.

3.3 Derde tranche

In 2011 is gestart met de vormgeving en programmering van de derde tranche. Het budget voor projecten in de derde tranche, waaraan de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat goedkeuring heeft verleend, bedraagt bijna € 5,5 miljoen. Dit budget bestaat voor een bedrag van bijna € 3 miljoen uit subsidie van Kennis voor Klimaat en voor een bedrag van bijna 2,5 miljoen uit cofinanciering. Ultimo 2013 zal naar verwachting een subsidiebedrag van bijna € 2,1 miljoen zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2014 zullen worden gedaan ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op € 0,9 miljoen.

3.4 Overige projecten

Tot op heden heeft de Raad van Bestuur goedkeuring verleend aan toekenning van € 3,6 miljoen subsidie voor projecten anders dan die in de eerste, tweede of derde tranche. Het betreft projecten die vallen onder de programmaonderdelen 'Internationale Hotspots (Delta Alliance)', Duurzame Gebiedsontwikkeling, Joint Programming Initiative Climate, de ontwikkeling van adaptatiestrategieën en Valorisatie.

Het totaal projectbudget van de overige projecten bedraagt € 6,2 miljoen, waarvan € 3,6 miljoen subsidie van Kennis voor Klimaat en € 2,6 miljoen aan cofinanciering.

Ultimo 2013 zal naar verwachting een subsidiebedrag van € 2,9 miljoen zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2014 zullen worden gedaan ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op € 0,7 miljoen.

3.5 KennisTransfer

Hieronder vallen de kennistransferprojecten, de NRC-lezingencyclus, een special issue dat in 2013 is uitgebracht over klimaatadaptatie en een boekenreeks die aan het eind van het programma zal worden uitgebracht. In 2013 zijn de voorbereidingen van de eindconferentie Deltas in Times of Climate Change II van start gegaan. Het totale budget van deze projecten bedraagt € 4,1 miljoen, waarvan € 2,8 miljoen subsidie van Kennis voor Klimaat en € 1,3 miljoen aan cofinanciering. Ultimo 2013 zal naar verwachting een subsidiebedrag van bijna € 1,7 miljoen zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2014 zullen worden gedaan ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op € 1 miljoen. Het restant (€ 0,1 miljoen) zal begin 2015 uitgekeerd worden.

3.6 Kosten besturing en ondersteuning

De uitgaven in 2014 ten laste van de Kennis voor Klimaat subsidie worden geraamd op € 1,1 miljoen. Voor begin 2015 (na afloop programma) staat nog een betaling van € 0,2 miljoen gepland. De totale uitgaven ten laste van het beschikbare subsidiebudget voor besturing en ondersteuning uit de derde beschikking van Kennis voor Klimaat worden geraamd op € 7,6 miljoen.

Op basis van de totale subsidiebesteding van € 46 miljoen over de jaren 2009 tot en met 2014 en de cofinanciering die in die periode naar schatting wordt ingebracht (€ 32,3 miljoen) blijft de overhead vanwege de kosten van besturing en ondersteuning binnen de target van maximaal 10% (9,7%).

3.7 Totale investering 2014

De totale omvang van de toegewezen projectbudgetten in de derde beschikking van Kennis voor Klimaat wordt ultimo 2014 geraamd op € 78,3 miljoen. Hiervan komt € 46 miljoen ten laste van de KvK subsidie. Aan cofinanciering wordt door partijen voor een bedrag van € 32,3 miljoen ingebracht (41 %). Daarmee is de te verwachten in te brengen cofinanciering beduidend hoger dan de € 23 miljoen die over de gehele looptijd van het programma moet worden ingebracht.

Zoals al in de eerste alinea van dit hoofdstuk aangegeven zal KvK geen verder voorschot aanvragen omdat het, in de beschikking genoemde, maximum percentage van 95%, zijnde € 43,7 miljoen reeds ontvangen is.

27 |

Uitgaven in 2009 + 2010 + 2011 + 2012	Euro 30,3 mio.
Uitgaven in 2013	Euro 7,0 mio.
Geraamde Uitgaven in 2014	<u>Euro 4,3 mio. +</u>
Totale uitgaven 3e Beschikking Kennis voor Klimaat	Euro 41,6 mio.
Ontvangen voorschot 2009	Euro 10,3 mio. -
Ontvangen voorschot 2010	Euro 5,4 mio. -
Ontvangen voorschot 2011	Euro 10,0 mio. -
Ontvangen voorschot 2012	Euro 10,0 mio. -
Ontvangen voorschot 2013	<u>Euro 8,0 mio. -</u>
Restant vooruitontvangen voorschot	Euro 2,1 mio.

3.8 Prognose subsidiemiddelen na 2014

Onderstaand een overzicht van de nog uit te keren en nog te ontvangen subsidiemiddelen voor het eerste kwartaal 2015.

Onderdeel	Nog uit te keren subsidie 2015 (x€1.000)		Nog te ontvangen subsidie 2015 (x€1.000)	
1e tranche	€	-		
2e tranche	€	4.078		
3e tranche	€	-		
Overig	€	30		
Kennis Transfer	€	101		
Bestuur+ondersteuning	€	203		
TOTAAL	€	4.412	€	2.300

Bijlagen

- Bijlage I.   Overzicht van projecten in de eerste tranche
- Bijlage II.   Overzicht van projecten in de tweede tranche
- Bijlage III.   Overzicht van projecten in de derde tranche
- Bijlage IV.   Lijst van te organiseren bijeenkomsten
- Bijlage V.   Samenstelling bestuurs- en adviesorganen Kennis voor Klimaat
- Bijlage VI.   Jaarcyclus planning en control 2014
- Bijlage VII.   Financieel overzicht 2014

Bijlage I. Overzicht van projecten in de eerste tranche

Projectnummer	Titel	Status ²	(Geplande) looptijd
Kennis Klimaat Faciliteit			
KKF01A	Modelplatform - Future Weather	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-09-2009 / 31-12-2011
KKF01B	Modelplatform - Coupling	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-02-2009 / 31-05-2011
KKF01C	Modelplatform - Tailoring	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-06-2009 / 30-06-2011
KKF02A	Bouwstenen NAS	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-11-2009 / 30-11-2011
KKF03	Coördination, monitoring and strategy of the Climate Knowledge Facility	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
Hotspot Droge Rurale gebieden			
HSDR00-09	Coördinatie en begeleiding hotspot Droge Rurale gebieden	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
HSDR01	Strategies to cope with climate change in dry rural sandy areas of the province of Gelderland	Financieel en inhoudelijk afgerond	04-01-2010 / 31-12-2010
HSDR02	Spatial claims of adaptive strategies in densely populated rural areas	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2010 / 01-07-2011
Hotspot Grote Rivieren			
HSGR02	Assessment of upstream flood risk in the Rhine Basin	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-11-2008 / 31-12-2012
HSGR06	Adaptation to Meuse flood risk: a scenario assessment	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2010 / 31-12-2012
HSGR07	Klimaatbestendige dijk langs de Nederrijn / Lek	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-06-2009 / 08-10-2010
Hotspot Haaglanden			
HSHL00-10/11	Coördinatie Hotspot Haaglanden en Regionale Adaptatie Hotspot Haaglanden	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2010 / 31-12-2011
HSHL01A	Klimaat in ruimtelijke keuzes	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 30-11-2011
HSHL02	Toekomst veenweidegebied hotspot Haaglanden	Financieel en inhoudelijk afgerond	07-07-2009 / 29-02-2012
HSHL05 / HSRR04	Regiospecifieke klimaatinformatie voor Haaglanden en regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	03-03-2009 / 30-06-2011
HSHL06 / HSHL12	Brede, gebiedsspecifieke verkenning van effecten van klimaatverandering, in samenhang met toekomstscenario's en trendmatige ontwikkelingen	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-05-2009 / 31-12-2010
HSHL08	Demonstratieproject meervoudig ruimtegebruik voor waterberging in glastuinbouw	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 31-12-2010
Hotspot Mainport Schiphol en Regio Schiphol			
HSMS01	WindVisions - Wind visibility monitoring at Mainport Schiphol	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-10-2009 / 01-07-2012
HSMS02	Climatology and climate scenarios Mainport Schiphol	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 01-09-2012
HSMS03	IMPACT - Improved meteorological predictions for airport capacity tuning	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-10-2009 / 31-05-2012

² Stand van zaken 1 december 2013

Projectnummer	Titel	Status ²	(Geplande) looptijd
HSRS01	Voorstudie Regio Schiphol	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 31-10-2009
Hotspot Ondiepe wateren en Veenweidegebieden			
HSOV01A	Climate effects on decomposition in drained peat meadows: implications for peat subsidence and water quality	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-05-2009 / 01-07-2013
HSOV01B	Climate influence on water quality: which trends are already apparent?	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-10-2011
HSOV01C	Managing climate effects in peat meadows and shallow lakes	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 01-05-2013
Hotspot Regio Rotterdam			
HSRR00-09	Coördinatie hotspot Regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
HSRR00-10	Rotterdamse Adaptatiestrategie en Coördinatie Hotspot Regio Rotterdam 2010	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2010 / 31-12-2010
HSRR01	Urban development - Urban water systems	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-02-2009 / 31-10-2010
HSRR02	Definitiestudie waterveiligheid buitendijks gebied	Financieel en inhoudelijk afgerond	23-03-2009 / 31-07-2010
HSRR03B	Afsluitbaar open Rijnmond - Waterfront Rijnmond	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-12-2008 / 30-06-2010
HSRR05	Heat stress in Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 01-06-2011
HSRR06	Veilige en goed ingepaste hoofdwaterkeringen	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-02-2009 / 31-12-2010
HSRR07/HSGR08	Relationship between perceived flood risks, problem ownership and household and business adaptation choices	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-06-2010 / 01-03-2012
HSRR08	De effecten van klimaatverandering op de binnenvaart via de Rotterdamse regio	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 30-06-2011
HSRR09	Adaptief bouwen in het buitendijks gebied in de hotspot regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 01-04-2010
Hotspot Waddenzee			
HSWZ04	Need to know or nice to know? Developing the knowledge agenda for climate change and adaptation in the Wadden Sea	Financieel en inhoudelijk afgerond	03-02-2009 / 03-02-2010
Hotspot Zuidwestelijk Delta			
HSZD01	Negotiating uncertainties: defining climate proofing and assessing associated uncertainties in the Southwest Delta Region of the Netherlands	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-07-2011
HSZD02	Climate change effects on the restoration of estuarine dynamics within the delta region	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-07-2009 / 01-05-2011
HSZD03	Climate change as an opportunity for entrepreneurs	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-12-2010 / 30-04-2013
Overige projecten			
MSZD01	Verkenning zoetwatervoorziening Zuidwestelijke Delta	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 30-11-2009
ORASKvK01	Opties voor regionale adaptatiestrategie	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 31-12-2011
NWO	NWO Duurzame Aarde	In afronding	01-01-2010 / 31-12-2014
SSA01	Comparative monitoring of Knowledge for Climate	In uitvoering	01-01-2010 / 15-10-2014

Bijlage II. Overzicht van projecten door consortia in tweede tranche

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
Thema 1. Waterveiligheid op nationaal en regionaal niveau		
Adaptation of flood risk management policy to climate change at national and regional levels: innovative measures and instruments (Climate-proof flood risk management)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Controlling flood levels: flexible flood barrier systems 2. Reducing the impact of wave attack: natural buffers 3. Robust multi-functional embankments 4. Reduction of exposure to floods and reduction of flood consequences 5. International comparative analysis of adaptation policies 6. Cross-cutting approaches: uncertainty, robustness and designing for spatial quality 	<ul style="list-style-type: none"> - Deltares (Dr. F. Klein) - TU Delft - Wageningen Universiteit and Research Centrum - Vrije Universiteit van Amsterdam - HKV CONSULTANTS - Flood Hazard Research Centre (FHRC), UK - Helmholtz-Centre Potsdam GFZ German Research Center for Geosciences, Germany
Thema 2. Zoetwatervoorziening op nationaal en regionaal niveau		
Towards a climate proof fresh water supply: robust and flexible solutions to balance supply and demand of quantity and quality on different scales (climate proof fresh water supply)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Climate change in the Netherlands in a global/European perspective - our boundary conditions 2. Adapting fresh water supply and buffering capacity of the coupled groundwater – surface water system to a changing climate 3. Adaptation and implications of increasing salt water pressures to agriculture and nature 4. Water technology as a tool for sustainable regional water supply 5. Decision making under uncertainty – finding a robust and flexible fresh water supply strategy 6. Integrating cases 	<ul style="list-style-type: none"> - Deltares (Prof. ir. E. van Beek) - Wageningen Universiteit - KWR, Watercycle Research Institute - Vrije Universiteit van Amsterdam - Universiteit van Twente - Alterra - Technische Universiteit Delft - Acacia Water - Universiteit Utrecht - TNO - ASR Systems, USA - British Geological Survey - Ecole Polytechnique Federal Lausanne, Switzerland - Federal Institute of Hydrology, Germany - Institute National de Recherche en Genie Rural, Eaux et Foret, (INRGREF), Tunisia - United States Geological Survey (USGS)
Thema 3. Klimaatbestendige inrichting van het landelijk gebied		
Exploring the potential for climate change adaptation strategies in rural areas (CARE)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integration: multifunctional adaptation to climate change 2. Water and biodiversity in the future climate 3. Drivers and consequences of adaptation by farmers 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr.ir. A. van den Brink) - Stichting DLO - Vrije Universiteit Amsterdam - Utrecht Universiteit - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - University of Edinburgh, UK

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
Thema 4. Klimaatbestendige inrichting van het stedelijk gebied		
Climate change adaptation in the urban environment: an integrated and multi-scale approach (Climate Proof Cities)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Urban Climate System 2. Sensitivity, Impacts and Vulnerability 3. Adaptation Measures and Strategies 4. Governance and Adaptive Capacity in cities and metropolitan areas 5. Integration 	<ul style="list-style-type: none"> - TNO (R.A.W. Albers, MSc, MPA) - Technische Universiteit Delft - Technische Universiteit Eindhoven - Wageningen Universiteit - Utrecht Universiteit - Universiteit van Amsterdam - Radboud Universiteit Nijmegen - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - UNESCO-IHE - University of Manchester, UK - Albert-Ludwigs-Universität, Germany - Universität Kassel, Germany
Thema 5. Infrastructuur en netwerken		
Infrastructure Networks Climate Adaptation and Hotspots – Researching the Interconnections, Exploring Adaptation (INCAH).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Building adaptation strategies for infrastructures and networks 2. Climate proofness of physical infrastructure 3. Infrastructure Network Robustness and Adaptation 4. Socio-economic effects of climate change on mainports and on urban infrastructure networks 	<ul style="list-style-type: none"> - TNO (Prof.dr.ir. L.A. Tavasszy) - Technische Universiteit Delft - Vrije Universiteit Amsterdam - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - Tottori University, Arid Land Research Center, Japan - Louvain School of Management, Belgium - Australian Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation, Australia - Southern Cross University, Australia - University of Michigan, USA - Massachusetts Institute of technology and United States Geological survey, USA - Purdue University, USA - Swedish Geotechnical institute, Sweden
Thema 6. Verbetering klimaatprojecties en modelinstrumentarium		
High quality climate projections for adaptation in the Netherlands (Climate Projections)	<ol style="list-style-type: none"> 0. Project management 1. Climate scenario development: mechanisms of local climate change in the Netherlands 2. Climate scenario development: time series, extremes and probabilities 3. Scenario development for climate change impact 4. Climate services 	<ul style="list-style-type: none"> - KNMI (Dr. A.J. Feijt) - Utrecht Universiteit - Deltares - Wageningen Universiteit - Vrije Universiteit Amsterdam - TNO - Technische Universiteit Delft - KWR Watercycle Research Institute - Deutscher Wetterdienst (DWD), Germany - SMHI, Sweden - Exeter University, UK

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
Thema 7. Governance van adaptatie		
The governance of adaptation to climate change A collaborative action research programme to develop and test legitimate, effective and resilient governance arrangements for climate adaptation (The governance of climate adaptation).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Collaborative action research for science hotspot relations 2. Organising connectivity 3. (Re)Allocating responsibilities and risks 4. Dealing with controversies 5. Normative principles for adaptation 6. Comparative analysis of the governance of adaptation 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr.ir. C.J.A.M. Termeer) - Vrije Universiteit Amsterdam - Radboud Universiteit Nijmegen - Erasmus Universiteit Rotterdam - Utrecht Universiteit - University of East Anglia, UK - Carl von Ossietzky University, Germany - Stockholm University, Sweden
Thema 8. Beleidsondersteunend instrumentarium		
Tools for adaptation strategies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integrating and downscaling national socio-economic scenarios 2. Assessing the economic impacts of flood risks 3. Interactive development of spatial adaptation strategies 4. Visualization and simulation of climate change impacts 5. Economic modeling and assessment of the impacts of climate change on freshwater resources 6. Optimal timing, cost benefit analysis and evaluation tools for adaptation options 7. Monitoring and indicators 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr. E.C. van Ierland) - Alterra - Vrije Universiteit Amsterdam - TNO - Deltares - The Netherlands Environmental Assessment Agency (PBL) - Technische Universiteit Delft - Aon Risk Control - IIASA, Laxenburg, Austria - Potsdam Institute for Klima Forschung, Germany - JRC - Department primary industries, State of Victoria, Australia - Reg. Env. Center for Central and Eastern Europe - University of British Columbia, Canada - RWTH Aachen, Germany
Waardecreatie projecten door tweede tranche consortia; 'Waar maken de consortia het verschil?'		
WCT1	Doorbraakvrije dijken	
WCT2	Fresh Water Options Optimizer	
WCT3T8	Kansen en knelpuntenscanner landelijk gebied	
WCT4	Cursusontwikkeling lokale klimaatadaptiestrategieën stedelijk gebied	
WCT5	Wat leren we van Sandy; wat leren we van de effecten op kritieke netwerken?	
WCT7	Co-creatie van handelingsperspectieven voor governance vraagstukken	

Bijlage III. Overzicht van projecten in de derde tranche

Projectnummer	Titel	Status ³	(Geplande) looptijd
Hotspot Droge Rurale gebieden			
HSDR3.5	Adaptive implementation arrangements: a learning approach towards the implementation of climate adaptation strategies	In afronding	01-03-2012 / 31-07-2013
HSDR3.6	Naar een langetermijnvisie Water Ruimte en Klimaat voor waterschap Vallei en Veluwe	In afronding	01-01-2012 / 01-07-2013
HSDR3.7	Active management of Groundwater storage in Unconfined Aquifers in the Stippelberg forests (AGUA-Stippelberg): a case study of climate adaptation through improved regional self sufficiency in water supply	In uitvoering	01-04-2012 / 01-04-2014
HSDR3.8	Visiedocument Hotspot Droge Rurale gebieden	In uitvoering	01-10-2013 / 01-04-2014
Hotspot Grote Rivieren			
HSGR3.1	Analysing the robustness of the Meuse river valley to certain discharge waves	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-10-2012 / 30-04-2013
HSGR3.2	Inspiratiedocument Regionale Adaptatiestrategieën hotspot Grote Rivieren	In uitvoering	01-10-2013 / 28-02-2014
Hotspot Haaglanden			
HSHL3.2	Optimized Aquifer Storage and Recovery of freshwater in saline aquifers	In uitvoering	01-02-2013 / 01-04-2014
HSHL3.3	3Di water management applicable for end users	Inhoudelijk afgerond, financieel in afronding	15-04-2012 / 31-07-2013
HSHL3.4	Regionale Adaptatiestrategie Hotspot Haaglanden	In uitvoering	01-06-2013 / 31-12-2013
Hotspot Ondiepe wateren en Veenweidegebieden			
HSOV3.1	Manual for Options for Regional Adaptation Strategies in peat meadow areas including shallow waters	In afronding	01-09-2012 / 31-12-2013
HSOV3.2	Regional adaptation strategies in Frisian peat meadows	In afronding	01-09-2012 / 01-11-2013
Hotspot Mainport Schiphol			
HSMS3.1	Mainport Schiphol and adaptation to climate change – a long-term and multi-sectoral perspective	In uitvoering	01-07-2013 / 31-12-2013
Hotspot Regio Rotterdam			
HSRR00-11	Rotterdamse Adaptatiestrategie en Coördinatie Hotspot Regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2011 / 31-12-2011
HSRR00-12/13	Coördinatie Hotspot Regio Rotterdam 2012 en 2013	In afronding	01-01-2012 / 31-12-2013
HSRR3.1	Adaptatieve ontwikkelingsstrategieën in buitendijks gebied in de regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2011 / 01-03-2013
HSRR3.2	Eco-adaptation in the urban delta	Financieel en inhoudelijk afgerond	14-10-2011 / 31-10-2012
HSRR3.3	Droogteproblematiek in stedelijke gebieden	Financieel en inhoudelijk afgerond	11-10-2011 / 01-08-2012
HSRR3.4	Adaptatiestrategie Regio Rotterdam	In afronding	01-01-2012 / 31-12-2013
HSRR3.5	Clustervoorstel kleine kennisvragen	In afronding	01-07-2012 / 01-10-2013
HSRR3.6	Business case klimaatadaptatie regio Rotterdam: gebiedsgerichte waardecreatie met adaptatie	In uitvoering	11-02-2013 / 01-02-2014
HSRR3.7	Valorisatie van adaptatiekennis t.b.v. verduurzaming deltasteden	In afronding	01-02-2013 / 31-12-2013
HSRR3.8	Klimaatbestendigheid van de stad: adaptatie en mitigatie verbinden	Financieel en inhoudelijk afgerond	21-08-2012 / 01-03-2013
HSRR3.10	Flood risk management and area development: towards mutually benefiting partnerships and financial arrangements in the Feijenoord district	Inhoudelijk afgerond, Financieel in afronding	01-09-2012 / 01-09-2013
HSRR3.11	Kennismontage 2e tranche onderzoeksresultaten HSRR	In uitvoering	20-02-2013 / 30-09-2013

³ Stand van zaken 1 december 2013

Projectnummer	Titel	Status ³	(Geplande) looptijd
Hotspot Waddenzee			
HSWZ3.1	ISWSS symposium 2012 Leeuwarden	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-09-2011 / 30-11-2012
HSWZ3.2	Verkenning adaptatiestrategie	In afronding	01-03-2013 / 31-12-2013
Hotspot Zuidwestelijk Delta			
HSZD3.2	Towards implementation of promising measures for local freshwater supply and salinity control in the South-western Delta	In uitvoering	01-03-2012 / 01-03-2014
HSZD3.3	Science in de Delta (Rijn, Maas en Schelde). Haalbaarheidsonderzoek naar een Academie	In afronding	01-02-2013 / 30-09-2013
HSZD3.4	The Dutch Southwest Delta and adaptation to climate change – a longterm and multi-sectoral perspective	In uitvoering	01-07-2013 / 31-12-2013

Bijlage IV. Te organiseren bijeenkomsten in 2014

Adaptatiestrategieën hotspots	
Bijeenkomst	Planning
HSHL: mini-symposium RAS Haaglanden (maatschappelijk/bestuurlijk)	Begin 2014
HSDR: Aanbieding integrale visie Hoge Zandgronden aan bestuurders (aansluiten bij bestaand overleg)	Voorjaar 2014
HSMS: Aanbieding visie klimaatadaptie aan Mainport Schiphol	Begin 2014
HSGR: Symposium met aanbieding verkenning adaptatiestrategieën	Voorjaar 2014
HSZD: Mogelijk een symposium met aanbieding verkenning adaptatiestrategieën	P.M.
HSWZ: Werksessie / mini-conferentie i.s.m. Waddenacademie, DP Waddenzee & Programma Rijke Waddenzee	Jan/Feb '14
Projectresultaten hotspots en kennisdoorbraken & waardecreatie consortia 2^e tranche	
Bijeenkomst	Planning
HSRR: Symposium Buitendijks bouwen	P.M.
HSRR: MKBA/gebiedscases Rotterdam	P.M.
Lancering Stichting Waterbuffer i.s.m. hotspotprojecten ondergrondse wateropslag (HSDR3.7 (AGUA STippelberg, HSZD3.2 Go-Fresh, HSHL3.2 ASR)	Maart 2014
Lancering Stichting Climate Adaptation Services i.s.m WCT3T8 Kansen en knelpuntenscanner	Voorjaar 2014
T1 Sessie tijdens Deltas II: doorbraakvrije dijken	Sept 2014
T1 kennisdoorbraak multifunctionele doorbraakvrije dijken bijeenkomst	Febr 2014
T2 Stakeholders workshop opschalen kleinschalige maatregelen zoetwatervoorziening	P.M.
INCAH conferentie Stresstest voor de stad	Medio 2014
T6 Future Weather samen met KNMI Next scenario's	P.M.
T6 Regionale klimaatprojecties	P.M.
T7 Praktijkconferentie co-creatie van handelingsperspectieven governance vraagstukken	13 maart 2014
T8, T4 en HSHL3.3 Officiële lancering van 3Di	Maart 2014
Overige projecten en programmaniveau	
Bijeenkomst	Planning
Praktijkconferentie Best Practices i.s.m. STOWA	Voorjaar 2014
Symposium Kennis co-creatie NWO-Inspirator	Voorjaar 2014
SSA01 PhD workshop Valorisatie van Kennis door Rathenau Instituut i.s.m. SENSE en KvK (2x dagdeel)	6 febr en 6 maart 2014
SSA01 internationale high-level workshop over de organisatie van klimaatadaptatieprogramma's	Sept 2014
Gaming en visualisatie Sessie tijdens Deltas II	Sept 2014
Actualisatie risicoanalyses en verkennen kansen 6 kleine bijeenkomsten	Begin 2014
Internationale conferentie Deltas in times of climate change II i.s.m. gemeente Rotterdam, Ministeries van IenM en BZ	24-26 sept 2014
Eindevaluatie Kennis voor Klimaat	Sept 2014

Bijlage V. Samenstelling bestuurs- en adviesorganen Kennis voor Klimaat

Raad van Toezicht
Mevrouw S.M. Dekker (<i>voorzitter</i>)
Prof. drs. G.J. Cerfontaine
Mevrouw M.M. Kool
Prof. dr. ir. L.C. Zachariasse

Raad van Bestuur
Prof. dr. ir. P. Vellinga, Alterra Wageningen UR (<i>voorzitter, natuurwetenschappelijk directeur</i>)
Ir. C.L. van Deelen, TNO Bouw en Ondergrond (<i>zakelijk directeur</i>)
Prof. dr. P.P.J. Driessen, Universiteit Utrecht (<i>sociaalwetenschappelijk directeur</i>)

Programmaraad
Prof. dr. ir. P. Vellinga (<i>voorzitter Raad van Bestuur</i>)
Ir. C.L. van Deelen, TNO Bouw en Ondergrond (<i>lid van Raad van Bestuur</i>)
Prof.dr. P.P.J Driessen, Universiteit Utrecht (<i>lid van Raad van Bestuur</i>)
Drs. ing. R.J. Schoonman, Ministerie IM, DG Ruimte (<i>lid KvK coördinator penvoerend ministerie IM</i>)
Ir. R.H. van Waveren, Rijkswaterstaat Waterdienst (<i>coördinator hotspot Grote rivieren</i>)
Drs. P. van den Brink, Amsterdam Airport Schiphol (<i>coördinator hotspot Mainport Schiphol</i>)
Vacature (<i>coördinator hotspot Waddenzee</i>)
Drs. J. Ridder, Stadsgewest Haaglanden (<i>coördinator hotspot Haaglanden</i>)
Drs. T.B.M. Westerhof, Provincie Zeeland (<i>coördinator hotspot Zuidwestelijke delta</i>)
Drs. F.B.A. van Lamoen, Provincie Noord-Brabant (<i>coördinator hotspot Droge rurale gebieden</i>)
Drs. A. Molenaar, Programmabureau Klimaat Rotterdam (<i>coördinator hotspot Rotterdamse regio</i>)
Prof.dr. J.T.A. Verhoeven, Univ. Utrecht (<i>coördinator hotspot Ondiepe wateren en Veenweidegebieden</i>)
Ir. W.F. van Driel, Wageningen UR (<i>coördinator Delta Alliance (Internationale Hotspots)</i>)
Prof. dr. M.J. Dijst, Universiteit Utrecht (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Dr. R.F. van Oss, KNMI (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Drs. C.N. Bremmer, TNO (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Dr. J.C.J. Kwadijk, Deltares (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)

Prof. dr. J.C.J.H. Aerts, Vrije Universiteit Amsterdam (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Prof. dr. A.A.M. Holtslag, Wageningen UR (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Mevrouw ir. F. de Pater, VU Amsterdam (<i>KT</i>)
Prof.dr. W. van Vierssen, KWR (<i>waarnemend lid KT Science-Policy Interface</i>)

Bestuurs Advies Raad
Ministerie IenM, Drs. P.R. Heij (DG Ruimte en Water)
Ministerie IenM, Drs. ing. R.J. Schoonman (<i>secretaris</i>)
Deltares, vacature
TNO, Ir. D.Ph. Schmidt (algemeen directeur Gebouwde omgeving)
Ministerie EZ, Drs. J.H. de Groene
KNMI, Dr. H.W. Haak
Universiteit Utrecht, Prof.dr. R. van Kempen (Decaan Faculteit Geowetenschappen)
Deltacommissaris, Drs. W.J. Kuijken,
Ministerie IenM, vacature (DG Ruimte en Water)
Wageningen UR, Ir. C.T. Slingerland (ESG)
KWR, Prof.dr. W. van Vierssen
VU Amsterdam, vacature
Ministerie van EZ, Mevrouw ir. A.M. Burger (DG Natuur en Regio)

Bijlage VI. Jaarcyclus planning en control 2014

Stappen	Actoren	jan-14	feb-14	mrt-14	apr-14	mei-14	jun-14	jul-14	aug-14	sep-14	okt-14	nov-14	dec-14
Jaarverslag + Jaarrekening 2013													
A	- Jaarrekening												
A1	* Opstellen ¹⁾												
A2	* Controle accountant												
A3	* Bespreken jaarrek.+controleverkl.met RvB + Audit Comm. ⁷⁾												
A4	* Bespreken management letter met RvB + Audit Comm. ⁷⁾												
A5	* Jaarrekening vaststellen ²⁾												
A6	* Jaarrekening goedkeuren												
B	- Jaarverslag (inhoud)												
B1	* Opstellen												
B2	* Advisering programmaraad ³⁾												
B3	* Jaarverslag vaststellen												
B4	* Jaarverslag goedkeuren												
C1	Rapportage jaarrekening en jaarverslag naar Ministerie I&M ⁶⁾												
Jaarplan (werkplan)													
D1	* Opstellen ⁵⁾												
D2	* Bespreken in programmaraad (advies) ⁴⁾												
D3	* Eventuele aanpassingen												
D4	* Bespreken Jaarplan met Audit Cie.												
D5	* Jaarplan goedkeuren												
D6	* Jaarplan vaststellen												
E	Jaarplan (werkplan) naar Min.I&M incl. voorschotaanvraag ⁵⁾												
Voortgangsrapportages (intern)													
F	<i>Financiële voortgangsrapportage's</i>												
F1	* Opstellen rapportage door consortiumpartners												
F2	* Voortgangsgesprekken voeren met projectleiders												
F3	* Opstellen rapportage / risicotabel												
F4	* Bespreking Raad van Bestuur												
F5	* Rapportage ter info naar Raad van Toezicht												
G	<i>Inhoudelijke voortgangsrapportage's</i>												
G1	* Opstellen rapportage door consortiumpartners												
G2	* Voortgangsgesprekken voeren met projectleiders												
G3	* Opstellen rapportage / risicotabel												
G4	* Bespreking Raad van Bestuur												
G5	* Rapportage ter info naar Raad van Toezicht												

Opmerkingen

- ¹⁾ De RvB dient jaarlijks binnen 6 maanden na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten met toelichting op te maken (art. 17 Oprichtingsakte).
- ²⁾ De RvB stelt begrotingen, jaarrekening en het jaarplan vast, waarna goedkeuring van de RvT wordt gevraagd (art. 5 Oprichtingsakte).
- ³⁾ De programmaraad draagt jaarlijks resultaten aan ten behoeve van het jaarverslag (art. 13 oprichtingsakte).
- ⁴⁾ De programmaraad adviseert de RvB jaarlijks aangaande het jaarplan (art. 13 oprichtingsakte).
- ⁵⁾ 3e beschikking art.4 lid 1: jaarlijks dient de stichting KvK een werkplan op te stellen. Geen tijdslimiet.
- ⁶⁾ 3e beschikking art.4 lid 7: jaarlijks dient de stichting KvK te rapporteren. Geen tijdslimiet.
- ⁷⁾ Afstemmen RvB/ RvT over werkwijze.

Bijlage VII. Financieel overzicht 2014

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 t/m 2012	- E - Prognose KVK subsidie 2013	- F - KvK Subsidie 2014
1. Projecten 1e tranche						
<u>Klimaat Kennis Faciliteit</u>						
KKF01A	€ 690.541	€ 488.446	€ 202.095	€ 488.446	€ -	€ -
KKF01B	€ 487.681	€ 305.696	€ 181.985	€ 305.696	€ -	€ -
KKF01C	€ 348.485	€ 233.879	€ 114.606	€ 233.879	€ -	€ -
KKF - Modelplatform	€ 1.526.707	€ 1.028.021	€ 498.686	€ 1.028.021	€ -	€ -
KKF02A	€ 743.612	€ 509.250	€ 234.362	€ 509.250	€ -	€ -
KKF - Bouwstenen NAS	€ 743.612	€ 509.250	€ 234.362	€ 509.250	€ -	€ -
KKF03	€ 203.825	€ 150.041	€ 53.784	€ 150.041	€ -	€ -
KKF - Coördinatie	€ 203.825	€ 150.041	€ 53.784	€ 150.041	€ -	€ -
<u>Hotspots</u>						
HSRR00-09	€ 157.252	€ 65.022	€ 92.230	€ 65.022	€ -	€ -
HSRR00-10	€ 117.311	€ 58.656	€ 58.656	€ 58.656	€ -	€ -
HSRR01	€ 226.924	€ 111.158	€ 115.766	€ 111.158	€ -	€ -
HSRR02	€ 163.053	€ 63.086	€ 99.967	€ 63.086	€ -	€ -
HSRR03B	€ 447.398	€ 185.594	€ 261.804	€ 185.594	€ -	€ -
HSRR05	€ 648.501	€ 314.721	€ 333.780	€ 314.721	€ -	€ -
HSRR06	€ 203.084	€ 98.529	€ 104.555	€ 98.529	€ -	€ -
HSRR07/ HSGR08	€ 303.610	€ 146.675	€ 156.935	€ 146.675	€ -	€ -
HSRR08	€ 347.634	€ 154.759	€ 192.875	€ 154.759	€ -	€ -
HSRR09	€ 144.397	€ 72.199	€ 72.198	€ 72.199	€ -	€ -
Rotterdam	€ 2.759.164	€ 1.270.399	€ 1.488.765	€ 1.270.399	€ -	€ -
HSMS01	€ 573.039	€ 285.582	€ 287.457	€ 285.582	€ -	€ -
HSMS02	€ 889.357	€ 437.246	€ 452.111	€ 351.638	€ 85.608	€ -
HSMS03	€ 1.241.518	€ 471.174	€ 770.344	€ 471.174	€ -	€ -
HSRS01	€ 27.916	€ 20.000	€ 7.916	€ 20.000	€ -	€ -
Schiphol	€ 2.731.830	€ 1.214.002	€ 1.517.828	€ 1.128.394	€ 85.608	€ -
HSHL00-10/11	€ 120.006	€ 95.037	€ 24.969	€ 95.037	€ -	€ -
HSHL01A	€ 384.185	€ 160.778	€ 223.407	€ 160.778	€ -	€ -
HSHL02	€ 279.707	€ 134.500	€ 145.207	€ 134.500	€ -	€ -
HSHL05/ HSRR04	€ 285.860	€ 134.370	€ 151.490	€ 117.000	€ 17.370	€ -
HSHL06/HSHL12	€ 328.536	€ 142.968	€ 185.568	€ 142.968	€ -	€ -
HSHL08	€ 761.470	€ 380.735	€ 380.735	€ 380.735	€ -	€ -
Haaglanden	€ 2.159.764	€ 1.048.388	€ 1.111.376	€ 1.031.018	€ 17.370	€ -

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KvK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KvK subsidie 2009 t/m 2012	- E - Prognose KvK subsidie 2013	- F - KvK Subsidie 2014
HSZD01	€ 110.873	€ 50.000	€ 60.873	€ 40.000	€ 10.000	€ -
HSZD02	€ 107.871	€ 49.984	€ 57.887	€ 49.984	€ -	€ -
HSZD03	€ 208.410	€ 103.000	€ 105.410	€ 82.400	€ 20.600	€ -
Zuid-westelijke delta	€ 427.154	€ 202.984	€ 224.170	€ 172.384	€ 30.600	€ -
HSWZ04	€ 84.408	€ 68.400	€ 16.008	€ 68.400	€ -	€ -
Waddensee	€ 84.408	€ 68.400	€ 16.008	€ 68.400	€ -	€ -
HSDR00-09	€ 15.128	€ 14.607	€ 521	€ 14.607	€ -	€ -
HSDR01	€ 167.395	€ 86.855	€ 80.540	€ 86.855	€ -	€ -
HSDR02	€ 234.351	€ 99.420	€ 134.931	€ 99.420	€ -	€ -
Droge rurale gebieden	€ 416.874	€ 200.882	€ 215.992	€ 200.882	€ -	€ -
HSOV01A	€ 540.000	€ 100.000	€ 440.000	€ 80.000	€ 20.000	€ -
HSOV01B	€ 352.627	€ 80.000	€ 272.627	€ 80.000	€ -	€ -
HSOV01C	€ 218.810	€ 108.810	€ 110.000	€ 63.026	€ 45.784	€ -
Veenweidegebieden	€ 1.111.437	€ 288.810	€ 822.627	€ 223.026	€ 65.784	€ -
HSGR02	€ 242.750	€ 92.010	€ 150.740	€ 63.997	€ 28.013	€ -
HSGR06	€ 180.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 72.000	€ 18.000	€ -
HSGR07	€ 84.539	€ 38.672	€ 45.867	€ 38.672	€ -	€ -
Rivierengebied	€ 507.289	€ 220.682	€ 286.607	€ 174.669	€ 46.013	€ -
Overige projecten						
MSZD01 - Metastudie	€ 152.957	€ 70.516	€ 82.441	€ 70.516	€ -	€ -
SSA-01 - Science System Assessment	€ 1.037.875	€ 599.988	€ 437.887	€ 279.843	€ 200.147	€ 119.998
Rathenau - Maatsch. Impact Analyse	€ 40.000	€ 40.000	€ -	€ 40.000	€ -	€ -
ORAS KvK 01 - Opties Regionale Adaptatie Strategie	€ 295.793	€ 196.652	€ 99.141	€ 196.652	€ -	€ -
NWO - Integratie Duurzame Aarde Onderzoek	€ 500.000	€ 500.000	€ -	€ 400.000	€ 100.000	€ -
Projecten Overig	€ 2.026.625	€ 1.407.156	€ 619.469	€ 987.011	€ 300.147	€ 119.998
Subtotaal 1	€ 14.698.689	€ 7.609.015	€ 7.089.674	€ 6.943.495	€ 545.522	€ 119.998

2. Projecten 2e tranche

Thema 1	€ 3.660.000	€ 2.050.000	€ 1.610.000	€ 1.415.233	€ 224.763	€ -
Thema 2	€ 4.924.999	€ 2.500.000	€ 2.424.999	€ 1.915.046	€ 96.803	€ -
Thema 3	€ 3.037.465	€ 1.700.000	€ 1.337.465	€ 1.195.922	€ 164.964	€ -
Thema 4	€ 7.832.941	€ 4.185.000	€ 3.647.941	€ 2.737.575	€ 686.416	€ -
Thema 5	€ 3.869.230	€ 1.920.000	€ 1.949.230	€ 1.367.907	€ 168.092	€ -
Thema 6	€ 6.259.557	€ 3.050.000	€ 3.209.557	€ 2.119.036	€ 338.021	€ -
Thema 7	€ 4.696.110	€ 2.900.000	€ 1.796.110	€ 1.834.586	€ 485.416	€ -
Thema 8	€ 4.891.941	€ 2.600.000	€ 2.291.941	€ 1.538.382	€ 382.840	€ 156.000
Centrale Thema's KvK	€ 563.010	€ 447.650	€ 115.360	€ -	€ 223.825	€ 223.825
Subtotaal 2	€ 39.735.253	€ 21.352.650	€ 18.382.603	€ 14.123.687	€ 2.771.140	€ 379.825

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 t/m 2012	- E - Prognose KVK subsidie 2013	- F - KvK Subsidie 2014
3. Projecten 3e tranche						
HSRR3.1	€ 349.704	€ 177.417	€ 172.287	€ 147.356	€ 30.061	€ -
HSRR00-11	€ 128.983	€ 58.063	€ 70.920	€ 58.063	€ -	€ -
HSRR00-13	€ 175.350	€ 70.000	€ 105.350	€ 42.000	€ 14.000	€ 14.000
HSRR3.2	€ 55.108	€ 26.428	€ 28.680	€ 21.142	€ 5.286	€ -
HSRR3.3	€ 46.753	€ 29.842	€ 16.911	€ 29.842	€ -	€ -
HSRR3.4	€ 400.000	€ 187.500	€ 212.500	€ 112.500	€ 37.500	€ 37.500
HSRR3.5	€ 240.000	€ 120.000	€ 120.000	€ -	€ 120.000	€ -
HSRR3.6	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ 17.500	€ 32.500
HSRR3.7	€ 80.000	€ 40.000	€ 40.000	€ -	€ 32.000	€ 8.000
HSRR3.8	€ 36.000	€ 19.000	€ 17.000	€ 11.400	€ 7.600	€ -
HSRR3.10	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ 50.000	€ -
HSRR3.11	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ 50.000	€ -
Rotterdam	€ 1.761.898	€ 878.250	€ 883.648	€ 422.303	€ 363.947	€ 92.000
HSMS3.1 ORAS	€ 39.930	€ 39.930	€ -	€ -	€ 19.965	€ 19.965
Schiphol	€ 39.930	€ 39.930	€ -	€ -	€ 19.965	€ 19.965
HSHL3.2	€ 440.000	€ 220.000	€ 220.000	€ 132.000	€ 44.000	€ 44.000
HSHL3.3	€ 600.157	€ 300.000	€ 300.157	€ 150.000	€ 150.000	€ -
HSHL3.4 ORAS	€ 325.141	€ 79.861	€ 245.280	€ -	€ 39.931	€ 39.931
Haaglanden	€ 1.365.298	€ 599.861	€ 765.437	€ 282.000	€ 233.931	€ 83.931
HSZD3.2	€ 555.700	€ 220.000	€ 335.700	€ 110.000	€ 52.530	€ 57.470
HSZD3.3	€ 30.000	€ 15.000	€ 15.000	€ -	€ 11.400	€ 3.592
HSZD3.4 ORAS	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ 25.000	€ 25.000
HSZD Strooming workshop/KNDW conference	€ 17.935	€ 17.935	€ -	€ 17.935	€ -	€ -
Zuid-westelijke delta	€ 653.635	€ 302.935	€ 350.700	€ 127.935	€ 88.938	€ 86.062
HSWZ3.1	€ 5.000	€ 5.000	€ -	€ -	€ 5.000	€ -
HSWZ3.2	€ 39.930	€ 39.930	€ -	€ -	€ 19.965	€ 19.965
Waddenzee	€ 44.930	€ 44.930	€ -	€ -	€ 24.965	€ 19.965
HSDR3.5	€ 300.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 70.403	€ 49.371	€ 30.226
HSDR3.6	€ 126.650	€ 50.000	€ 76.650	€ 30.000	€ 20.000	€ -
HSDR3.7	€ 170.000	€ 75.000	€ 95.000	€ 37.500	€ 22.500	€ 15.000
HSDR3.8 ORAS	€ 45.496	€ 45.496	€ -	€ -	€ 22.748	€ 22.748
Droge rurale gebieden	€ 642.146	€ 320.496	€ 321.650	€ 137.903	€ 114.619	€ 67.974

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 t/m 2012	- E - Prognose KVK subsidie 2013	- F - KvK Subsidie 2014
HSOV3.1	€ 99.000	€ 99.000	€ -	€ 49.500	€ 33.700	€ 15.800
HSOV3.2	€ 245.000	€ 125.000	€ 120.000	€ 62.500	€ 33.500	€ 29.000
Veenweidegebieden	€ 344.000	€ 224.000	€ 120.000	€ 112.000	€ 67.200	€ 44.800
HSGR3.1	€ 72.730	€ 36.365	€ 36.365	€ -	€ 36.365	€ -
HSGR3.2 ORAS	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ 25.000	€ 25.000
Rivierengebied	€ 122.730	€ 86.365	€ 36.365	€ -	€ 61.365	€ 25.000
Nog te alloceren voor 2014	€ 474.116	€ 474.116	€ -	€ -	€ -	€ 474.116
Nog te alloceren	€ 474.116	€ 474.116	€ -	€ -	€ -	€ 474.116
Subtotaal 3	€ 5.448.683	€ 2.970.883	€ 2.477.800	€ 1.082.141	€ 974.930	€ 913.813

4. Overige projecten

HSINT01A	€ 145.891	€ 145.891	€ -	€ 145.891	€ -	€ -
HSINT01B	€ 1.936.582	€ 788.851	€ 1.147.731	€ 788.851	€ -	€ -
St.DA01 / HSINT01C	€ 1.420.000	€ 800.000	€ 620.000	€ -	€ 600.000	€ 200.000
HSINT02	€ 112.952	€ 53.077	€ 59.875	€ 53.077	€ -	€ -
HSINT02A	€ 336.597	€ 150.000	€ 186.597	€ 50.962	€ 49.427	€ 19.611
Internationale hotspots	€ 3.952.022	€ 1.937.819	€ 2.014.203	€ 1.038.781	€ 649.427	€ 219.611
METEO-01 - climate change applications	€ 20.297	€ 10.000	€ 10.297	€ 10.000	€ -	€ -
JPI 2011 - Joint Programming Initiative	€ 98.189	€ 73.704	€ 24.485	€ 73.704	€ -	€ -
JPI 2012 - Joint Programming Initiative	€ 97.335	€ 70.349	€ 26.986	€ 54.386	€ 15.963	€ -
JPI 2013 - Joint Programming Initiative	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ 36.328	€ 13.672
DGO - Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling	€ 276.417	€ 102.913	€ 173.504	€ 102.913	€ -	€ -
DGO II - Vervolg Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling	€ 501.125	€ 197.000	€ 304.125	€ 118.200	€ 39.400	€ 39.400
Valorisatie / Waarde Creatie	€ 1.050.000	€ 1.050.000	€ -	€ 133.011	€ 449.954	€ 467.035
(Ondersteuning) opstellen ORAS rapporten; zie div.ORAS proj.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Midterm	€ 142.045	€ 142.045	€ -	€ 130.773	€ 11.272	€ -
Projecten Overig	€ 2.285.408	€ 1.696.011	€ 589.397	€ 622.987	€ 552.917	€ 520.107
Subtotaal 4	€ 6.237.430	€ 3.633.830	€ 2.603.600	€ 1.661.768	€ 1.202.344	€ 739.718

5. Kennis Transfer

KT01-09	€ 619.722	€ 309.829	€ 309.893	€ 309.829	€ -	€ -
KT01-10	€ 705.788	€ 347.652	€ 358.136	€ 347.652	€ -	€ -
KT01-11/12	€ 1.210.343	€ 614.454	€ 595.889	€ 493.286	€ 121.168	€ -
KT01-13	€ 351.485	€ 301.485	€ 50.000	€ -	€ 166.566	€ 134.919
NRC lezingencyclus/Congres 2011/Praktijkboek	€ 84.596	€ 84.596	€ -	€ 84.596	€ -	€ -
KT01-14	€ 506.984	€ 506.984	€ -	€ -	€ -	€ 405.587
Boeken / Publicaties / Website	€ 415.000	€ 415.000	€ -	€ 15.247	€ 103.045	€ 296.708
Eindconferentie 2014	€ 250.000	€ 250.000	€ -	€ -	€ 50.000	€ 200.000
Subtotaal 5	€ 4.143.918	€ 2.830.000	€ 1.313.918	€ 1.250.610	€ 440.779	€ 1.037.214

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 t/m 2012	- E - Prognose KVK subsidie 2013	- F - KvK Subsidie 2014
6. Besturing en ondersteuning						
Raad van Bestuur - 09	€ 542.824	€ 440.128	€ 102.696	€ 440.128	€ -	€ -
Raad van Bestuur - 10	€ 521.952	€ 439.764	€ 82.188	€ 439.764	€ -	€ -
Raad van Bestuur - 11	€ 479.885	€ 422.755	€ 57.130	€ 422.755	€ -	€ -
Raad van Bestuur - 12	€ 460.294	€ 391.748	€ 68.546	€ 313.398	€ 78.350	€ -
Raad van Bestuur - 13	€ 289.506	€ 289.506	€ -	€ -	€ 231.605	€ 57.901
Raad van Bestuur - 14	€ 295.296	€ 295.296	€ -	€ -	€ -	€ 236.237
Programmabureau - 09	€ 958.449	€ 958.449	€ -	€ 958.449	€ -	€ -
Programmabureau -10	€ 1.019.292	€ 1.019.292	€ -	€ 1.019.292	€ -	€ -
Programmabureau - 11	€ 844.628	€ 787.253	€ 57.375	€ 787.253	€ -	€ -
Programmabureau - 12	€ 718.687	€ 688.221	€ 30.466	€ 588.054	€ 100.167	€ -
Programmabureau - 13	€ 754.173	€ 747.078	€ 7.095	€ -	€ 597.662	€ 149.416
Programmabureau - 14	€ 721.428	€ 721.428	€ -	€ -	€ -	€ 577.142
Adviesraden	€ 175.204	€ 175.204	€ -	€ 84.804	€ 20.000	€ 70.400
Raad van Toezicht	€ 227.500	€ 227.500	€ -	€ 148.850	€ 39.325	€ 39.325
Subtotaal 6	€ 8.009.118	€ 7.603.622	€ 405.496	€ 5.202.747	€ 1.067.109	€ 1.130.421
Totaal	€ 78.273.091	€ 46.000.000	€ 32.273.091	€ 30.264.448	€ 7.001.824	€ 4.320.989

Toelichting kolommen

A - De totale projectbudgetten (inclusief cofinanciering) van projecten in de periode 2009 t/m 2014

B - De totale subsidie bijdragen van de Stichting Kennis voor Klimaat voor deze projecten

C - De cofinanciering die partijen opleveren bij deze projecten

D - Het bedrag aan subsidie dat betrekking heeft op 2009 + 2010 + 2011 + 2012

E - Het bedrag aan subsidie dat betrekking heeft op 2013

F - Het bedrag aan subsidie dat naar verwachting in 2014 zal worden betaald